

*Vzpon na goro,
spletni katalog Slovenskega planinskega muzeja*

Kazalo vsebine

O stalni razstavi Slovenskega planinskega muzeja	2
Doživite muzejsko planinsko pot.....	4
1. Avdiovizualne vsebine za radovedneže	4
2. Zabavne igrarije in doživetja.....	4
3. Dokumentarni filmi	5
Vzpon na goro	6
1. Gore me kličejo.....	6
2. Sem član planinske organizacije.....	8
3. Izbiram cilj in pot.....	10
4. Pripravljam se na pot.....	12
5. V gore grem z vodnikom	13
6. Hodim po gorskem svetu in ga spoznavam	15
7. Če se zgodi nesreča.....	17
8. Ustavil sem se v planinski koči	19
9. Kot alpinist obiskujem domače in tuje stene in vrhove.....	21
10. Prispel sem na vrh	23
11. Gore puščajo sledi	25
Seznam eksponatov na stalni razstavi po sklopih	26
Razstavljeno gradivo	38
Kolofon.....	44

O stalni razstavi Slovenskega planinskega muzeja

Na stalni razstavi Slovenskega planinskega muzeja predstavljamo razvojni lok slovenske planinske, gorniške in alpinistične zgodovine ter zgodovine gorskega reševanja. Vpletli smo naravovarstvene in izobraževalne vsebine. Interaktivna razstava s sodobnimi avdiovizualnimi pripomočki in najnovejšo informacijsko tehnologijo ponuja doživetje razstave kot lasten **Vzpon na goro**.

Film Svetlobe gora nam predstavi kulturne, zgodovinske, naravne in geografske posebnosti slovenskega vzpetega sveta.

Pot pričnemo z uvodnim filmom **Svetlobe gora**, s katerim vzbujamo ponosno zavedanje, da smo Slovenci alpski narod z neizmerno lepo in raznoliko pokrajino, bogato floro in favno ter prav tako planinsko zgodovino.

V vhodni avli na ortografskem posnetku Slovenije spoznamo vzpeti, gorski svet in potek transverzal. V nadstropju pa se prepustimo pripovedi – vzponu na goro oziroma na izbrani vrh. V enajstih vsebinskih sklopih so predstavljene interaktivne vsebine ter bogato filmsko, fotografsko in predmetno gradivo.

Vsak sklop ima:

- ⊕ uvodna stavka (enega iz starejše, drugega iz novejše literature), ki sta odraz posamezne teme;
- ⊕ splošno besedilo in fotografsko gradivo;
- ⊕ kratko zgodovinsko preglednico s temeljnimi letnicami in dogodki;
- ⊕ osrednji eksponat z zgodbo, drugi eksponati pa ponazarjajo zgodovinski lok razvoja ali primerjavo starejših in novejših predmetov;
- ⊕ Knafelčevo markacijo, ob kateri je vprašanje iz vsebine sklopa ali markacija možic, ki vabi k reševanju neobveznih nalog.

Obiskovalci v prvem poglavju spoznajo, zakaj so se ljudje odločali zahajati v gore ali tam živeti. V naslednjem poglavju se seznani z razvojem, obliko in pomenom organiziranega gorništvaja, z organizacijami, planinskimi potmi in delom markacistov. Za uspešno pot je pomembna priprava, zato predstavimo pomen in vlogo gorskega vodništva ter gorski svet: geologijo, floro in favno po posameznih višinskih pasovih. Sedmo poglavje je namenjeno varnosti oziroma gorski reševalni službi, naslednje gradnji in pomenu planinskih koč, tik pod »vrhom« predstavimo alpinizem in odprave v tuja gorstva. V predzadnjem poglavju prispemo na vrh, odpre se nam pogled na izbrano goro. Čaka pa nas še pot v dolino: v zadnjem, 11. poglavju podoživljamo gore preko filmske, likovne, besedne umetnosti in pričevanj – osebnih zgodb ljudi.

Vsak sklop ima predstavni stavek iz starejše in novejše literature, zgodovinsko preglednico, razstavljene stare in nove eksponate, med katerimi je eden še posebej predstavljen z zgodbo, ki jo skriva v sebi.

Obiskovalec se lahko udeležuje iger, ki se nagrajujejo z zbiranjem žigov. Razstava je s predmeti na dotik in deli besedila v brajici prilagojena slepim in slabovidnim.

V dvorani Trisul je prostor za občasne razstave in pedagoške programe.

Stalno razstavo dopolnjujemo:

- ⊕ z občasnimi tematskimi razstavami;
- ⊕ s prireditvami, predavanji, videoprojekcijami;
- ⊕ z izobraževalnimi (pedagoškimi, andragoškimi) delavnicami
- ⊕ s predstavitvami najnovejših domačih in tujih planinskih in gorniških dosežkov.

V Slovenskem planinskem muzeju smo zagotovili sistematično obdelavo in preučevanje kulturne dediščine slovenske gorniške in planinske zgodovine, z umestitvijo informacijske točke Triglavskega narodnega parka pa prispevali k dvigu ozaveščenosti varovanja narave in trajnostnemu razvoju območja Alp. Muzej bi moral obiskati vsak Slovenec, turist ali popotnik, ki obišče našo deželo; zato rej srečno in nasvidenje!

Doživite muzejsko planinsko pot

Posebnost stalne razstave Vzpon na goro so avdiovizualne vsebine, ki dopolnjujejo posamezne vsebinske sklope in jim dajejo vseslovenski značaj, vezna planinska pot v obliki zabavnih računalniških igrarij in aktivnih doživetij ter izbrani dokumentarni filmi. Za obiskovalce pa so še posebej zanimivi predmeti na dotik.

1. Avdiovizualne vsebine za radovedneže

Za vse radovedneže, raziskovalce in tiste, ki želijo vedeti več, so posamezni vsebinski sklopi dopolnjeni z dotikalnimi ekrani. Tako je predstavljeno bogato gradivo iz naše fotografske in arhivske zbirke, dodane pa so tudi osnovne informacije:

- ⊕ delovanje podružnic Slovenskega planinskega društva do 2. svetovne vojne,
- ⊕ biografije osebnosti, ki so se zapisale v slovensko planinsko zgodovino,
- ⊕ tematski članki avtorjev, ki so sodelovali pri snovanju vsebine stalne razstave,
- ⊕ spletne strani trenutno delujočih slovenskih planinskih organizacij,
- ⊕ fotografije planinskih koč,
- ⊕ gorska reševalna vaja in galerija umetniških del,
- ⊕ slovenska glasba in vtisi posameznikov z gora ter odlomki iz izbrane slovenske poezije in proze.

Podrobnejše vsebine za vedoželjne.

2. Zabavne igrarije in doživetja

Ogled razstave je zasnovan kot posameznikova pot na goro. Označena je s planinsko oznako: belo piko z rdečim kolobarjem, imenovano Knafelčeva markacija.

Izberi goro in sledi markaciji.

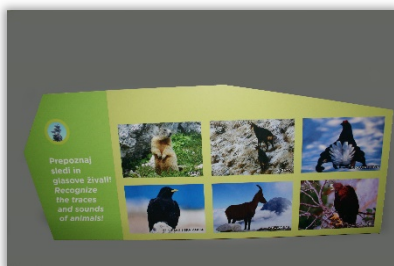
Na začetku poti izberemo goro, na katero se želimo vzpenjati med ogledovanjem razstave. Lahko se preizkusimo v petih zabavnih računalniških igrarijah. Ni nujno, da jim sledimo po vrstnem redu, pač pa, da jih pravilno rešimo in si tako na elektronsko kartico prislužimo žig naloge. Rezultati pravilno rešenih nalog se nam na koncu poti oziroma na muzejskem vrhu izpišejo na razglednico, na ekranu pred seboj pa zagledamo izbrano goro.

Med potjo se srečujemo s slovensko planinsko zgodovino in hkrati skušamo podoživeti delček prave planinske poti, zato:

- ⊕ sestavimo možica,
- ⊕ se sprehodimo s samovarovalnim kompletom po pripravljenem grebenu,
- ⊕ potežkamo krošnjo in
- ⊕ se ustavimo v bivaku, kjer nas dohiti prava gorska nevihta.

Sestavi možica.

Poizkusite.

Poleg navodil na dotikalnih ekranih nam napotke dajejo tudi zelene kažipotne tablice v bližini nalog.

3. Dokumentarni filmi

Vsebina stalne razstave je obogatena s številnimi alpinističnimi, reševalnimi in arhivskimi dokumentarnimi filmi, ki jih najdemo pri posameznih sklopih. Med njimi smo še posebej ponosni na prvi slovenski celovečerni film V kraljestvu Zlatoroga, ki je bil posnet leta 1931. Med alpinističnimi filmi pa so trenutno na ogled dokumentarci Mount Everest, Trisul in Makalu, 30 let pozneje.

Filmi o alpinističnih dosežkih.

Vzpon na goro

1. Gore me kličejo

Tri osrednje potisne sile vsakega gornišтва so življenjska nuja, radovednost in hrepenenje.

Kakor otroka že mika se splaziti na bližnjo goro domačije, vleče tud umniga neizrekljiva moč gor na visoko; truden velicih domačih skerbi, sit, nejevoljin pretežkih butar, iše miru in pokoja, in ker ga spodej na svetu ne najde, beži gor na visoko goro v svojo sladko tolažbo. (Pridiga župnika Matije Vertovca, 1820)

Gorska narava je s svojim odmaknjenim in nedostopnim svetom že od nekdanj zbudila v človeku strah in spoštovanje hkrati. S svojo neokrnjeno lepoto je bila zavita v tančice mitov in pripovedi. Od nje je bilo odvisno preživetje preprostega človeka. Zato so se prvi obiskovalci v gore že pred tisočletji podajali iz gospodarskih nagibov zaradi trdih pogojev preživetja kot lovci, pastirji, planšarji, rudarji, oglarji in zeliščarji, pa tudi iz verskih kot romarji. V 18. stoletju so s pomočjo domačinov gore začeli načrtno odkrivati prvi raziskovalci – naravoslovci, večinoma botaniki.

Gospodarska nuja je sčasoma začela preraščati v občudovanje in odkrivanje lepote gora, tu se je izrazil nacionalno-domoljubni element, postale so prostor za številne športne užitke. Slovenske gore so skozi stoletja potrjevale svojo simboliko hrepenenja, vzpona, samodokazovanja in premagovanja najrazličnejših ovir. Že od nekdanj so privabliale tudi mnoge tujce, ki so njihov sloves ponesli v svet. Gore so danes prizorišče pristnega srečanja ljudi iz različnih koncev sveta, različnih prepričanj in različnih ciljev, ter prostor, kjer naj bi si roke podajala strpnost in medsebojno razumevanje.

ČASOVNA PREGLEDNICA		
paleolitik	80.000 do 35.000 let pr. n. š.	na poseljenost gorskih območij kažejo najdišča bivališč v Potočki zijalki, Mokriški jami in Divjih babah
mezolitik	10.000 do 6.000 let pr. n. š.	več najdišč pod Krnom
bronasta doba	13. do 9. stol. pr. n. š.	o obiskih v visokogorju pričajo najdbe bronastega orožja na prelazih Predel in Medvedjek ter na Poljanici na Lepi Komni
antika		Julijske Alpe in Karavanke dobijo svoje ime, v Julijcih nastajajo visokogorske postojanke, povezane z nabiranjem železove rude in pašo
srednji vek		nastajajo zavetišča na alpskih prelazih
	1452	prvič naveden Triglav kot Terglau
	1689	Janez Vajkard Valvasor v knjigi Slava vojvodine Kranjske govori o obiskovalcih naših gora
	1777	naravoslovec in zdravnik Baltazar Hacquet se v okviru svojih botaničnih raziskav povzpne na Mali Triglav, leto kasneje pa začne izhajati njegova Oryctographia Carniolica v štirih delih, v kateri je tudi prvi poskus skupnega poimenovanja Kamniško-Savinjskih Alp
	1780 do 1790	Karel Zois postavi tri koče za botanike v Triglavskem pogorju in eno v Karavankah
	1819	lepote našega gorskega sveta začne odkrivati naravoslovec Humphry Davy
	1820	prvo planinsko »predavanje« o tem, zakaj ljudje hodijo v gore: pridiga Matija Vertovca pri sv. Hieronimu na Nanosu
	1897	ustanovitev češke podružnice Slovenskega planinskega društva v Pragi
	1914	Julijske Alpe postanejo prizorišče vojaških bojov (soška fronta)

PREDMET PRIPOVEDUJE ZGODBO:

Lesene cikle – izdelane leta 1856 v Ratečah, nekdanji last Marije Kerštajn iz Rateč.

Domačini so v gore pogosto hodili kar v lesenih coklah. Na predelih, kjer so jim bile prenerodne, so jih sezuli in pot nadaljevali kar v nogavicah. S takimi coklami je povezan Aljažev zapis iz leta 1922:

»Povejte mi, mati,« vprašam Vahico (Jero Peterman), »ali je res, da ste Vi in Orehovnikova Špela preplezali v Vratih severno steno Cмира od dna do vrha?« »Res, že večkrat, a takrat sem bila še mlada, stara 16 do 17 let, pa tudi korajžna. Turk je rekel svoji sestri Špeli: »Jaz nimam časa, pa Ti poženi gamse čez Cmir. Lovci bodo čakali vrh Cмира na oni strani.« In jaz sem pa že šla s Špelo, čez Kuhinjo gori kar v coklah. Šli sva od police do police. Meni se ni preveč grdo zdelo. Tam, kjer je bilo najbolj strmo, sva pa cikle sezuli. Ko prideva na vrh in lovci slišijo ropot, hočejo streljati; kako se začudijo, ko zagledajo naji mesto gamsov. Še precej denarja so nama dali ljubljanski lovci.«

2. Sem član planinske organizacije

Članstvo v planinski organizaciji je vrednota samo po sebi, prostovoljno delovanje pa izraz spoštovanja in poguma.

Zaveden in navdušen planinec je g. Ivan Lampreht, veleposestnik na Kumenu. Ne le da je sam član Podravske podružnice, je dal vpisati za člana tudi svojo gospo soprogo in gospoda sina. Ponosno nosijo vsi trije tudi znak našega društva. Slava jim! (Planinski vestnik, 1906)

Članstvo v planinski organizaciji prinaša številne prednosti, ki članom omogočajo različne oblike gibanja v vseh letnih časih, strokovno vodene športne dejavnosti, spoznavanje in raziskovanje gorskega sveta, družabnost, doživljanje in pestro izražanje o gorskem svetu. Velikega pomena je strokovna gorniška vzgoja, kjer po pestrosti programov izstopa Mladinska komisija pri Planinski zvezi Slovenije. Planinska organizacija svoje člane usposablja za varno pot v gore.

Iskanje planinskih tovarišev in združevanje ima dolgo tradicijo. Že sredi 19. stoletja so na različnih koncih Evrope začeli ustanavljati prve planinske organizacije. Na Slovenskem se je organizirano planinsko delovanje sprva odvijalo v okviru tujih planinskih organizacij, predvsem Nemško-avstrijskega planinskega društva in Avstrijskega turističnega kluba. Prvo je bilo s svojo Kranjsko sekcijo nestrpno do Slovencev.

Članske izkaznice SPD, PD Slovenije, PZS

Znak Turistovskega kluba Skala, med obema vojnama

Zaradi ostrega nacionalizma Nemcev in želje po ohranjanju slovenskega lica slovenskim goram se je kmalu iz domoljubja tudi med Slovenci pojavila potreba po ustanovitvi lastne planinske organizacije. Slednji so se že leta 1872 v Bohinju organizirali v gorskem društvu Triglavski prijatelji, ki velja za prvo slovensko planinsko društvo, vendar je njihova dejavnost zaradi nasprotovanja oblasti kmalu zamrla. Leta 1893 je bilo na pobudo članov društva Pipa ustanovljeno Slovensko planinsko društvo (SPD), ki nepretrgano deluje do danes kot Planinska zveza Slovenije. Njegova temeljna naloga je bila sprva obramba proti potujčevanju in širjenje slovenskega planinskega delovanja. Ustanavljale so se podružnice SPD, gradile koče, napravljale poti. V skupine so se povezovali tudi plezalci, njihov prvi cilj pa je bila sistematična gojitev alpinizma. To sta bila predvsem plezalni klub Dren in Turistovski klub Skala. Po drugi svetovni vojni so bile vse dejavnosti SPD prenesene v »novo« organizacijo, Planinsko zvezo Slovenije. Vanjo so danes povezana planinska, alpinistična in druga društva, ki so se oblikovala iz nekdanjih podružnic ali nastala na novo, ustanovili so jih tudi zamejski Slovenci ter izseljenci in zdomci v tujini.

ČASOVNA PREGLEDNICA	
1872	ustanovitev gorskega društva Triglavski prijatelji – prvo slovensko planinsko društvo
1874	ustanovitev Nemško-avstrijskega planinskega društva in njegove kranjske sekcije
1893	ustanovitev Slovenskega planinskega društva (SPD)
1907	začetno leto delovanja plezalnega kluba Dren
1921	ustanovitev Turistovskega kluba Skala (TKS)
1924	ustanovitev ilegalnega planinskega kluba Krpelj na Poreznu
1933	ustanovitev prvega Mladinskega odseka SPD
1935	začne delovati Akademsko skupino SPD
1938	prvi planinski tabor na Okrešlju
1939	SPD dobi stalno mesto v izvršnem komiteju Mednarodne zveze planinskih organizacij (UIAA)
1948	ustanovitev Planinske zveze Slovenije (PZS) kot pravne naslednice SPD
1951	slovenski emigranti ustanovijo svoje Slovensko planinsko društvo v Bariločah v Argentini
1956	ustanovitev mladinske komisije PZS
1997	ustanovitev Slovenskega goriškega kluba Skala

PREDMET PRIPOVEDUJE ZGODBO:

Znak Slovenskega planinskega društva

Člani Slovenskega planinskega društva (SPD) so znak društva za dve kroni lahko kupili pri društvenem odboru v Ljubljani, pri podružniških odborih ter pri nekaterih ljubljanskih trgovcih. Leta 1894 je umrl eden prvih članov SPD, navdušen hribolazec, tovarnar Leopold Ahačič iz Tržiča. Na smrtni postelji je izrekel željo, naj mu v rakev položijo planinski klobuk z društvenim znakom. Ko so čez dvanajst let grob prekopali, je njegov brat Niko, prav tako član SPD, naročil, naj varno preiščejo grob, saj bo znak SPD verjetno še uporaben. Res so ga našli in bil je še tako dobro ohranjen, da mu je bilo treba zamenjati le zlomljeno jekleno iglo. Gospod Niko je dal narediti novo in v spomin na svojega brata znak ponosno nosil na svojem planinskem klobuku.

3. *Izbiram cilj in pot*

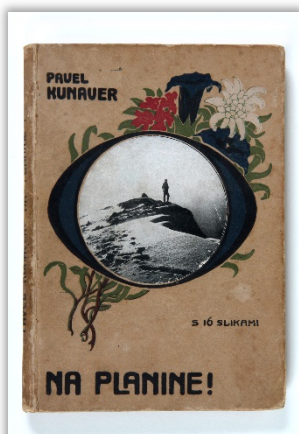
Izberi pot, ki si ji dorasel!

Ob robu velikega Triglava, koder je hoja nevarna, je dal g. župnik Aljaž napeti 130 m močne železne pocinkane vrvi po 36 železnih kolih, kateri so s cementom zatrjeni v izvrtano trdo skalovje. Tako dela neumorno ta vzorni mož v čast naše domovine, zato tudi njemu slava! (Planinski vestnik, 1895)

Ob pripravi na pot v gore ter izbiri cilja in poti upoštevamo svoje znanje in izkušnje, telesno pripravljenost in vzdržljivost. Prve poti opravimo z izkušenimi planinci ali se pridružimo planinskemu društvu. Preden se lotimo zahtevnejših tur, opravimo nekaj lažjih izletov. Iz različnih vodnikov in zemljevidov zberemo informacije o poti ali o njej povprašamo nekoga, ki je pot prehodil pred

kratkim. Nekaj dni pred turo spremljamo vremensko napoved. Za vzpon izberemo svoji usposobljenosti

primerno zahtevno pot, za sestop pa lahko. Gore obiskujemo po nadelanih in označenih planinskih poteh, ki so razširjene po vseh slovenskih pokrajinah, največ pa jih je na območju alpskega sveta. Za poti skrbijo nadelovalci, graditelji in markacisti. Glede na tehnično zahtevnost razlikujemo lahke poti, kjer si pri hoji ni treba pomagati z rokami, zahtevne poti, kjer si moramo na težjih mestih pomagati z rokami, ter zelo zahtevne poti, kjer je raba rok nujno potrebna. Zahtevne in zelo zahtevne poti so zavarovane s klini, z žičnimi vrvmi in s stopi. Vse poti so označene z rdečimi usmerjevalnimi tablami z belim napisom in Knafelčevo markacijo – rdeč kolobar z belo piko v sredini. Med potmi izstopajo vezne poti, transverzale, ki povezujejo več različnih točk.

Prvi planinski priročnik Na planine!, Pavel Kunaver, 1921

Najstarejše planinske poti so utrli domačini zaradi paše, lova, oglarjenja in rudarjenja, načrtno označevanje in zavarovanje poti pa se je začelo šele, ko so gore začeli odkrivati raziskovalci. Prve markacije so bili kamniti možici, stožci, sestavljeni iz kamnja. Do konca prve svetovne vojne so bile naše poti označene z ravnimi progami v rdeči, zeleni, rumeni in modri barvi, odtlej pa na poteh sledimo Knafelčevi markaciji.

ČASOVNA PREGLEDNICA	
1744	zemljevid Kranjske dežele Janeza Dizma Florjančiča, ki navaja »Terglou« kot najvišji vrh Kranjskega gorovja in njegovo višino
1853	nadelana prva planinska pot na območju današnje Slovenije po severnem pobočju Donáčke goré
1869	nadelana prva slovenska pot v Julijskih Alpah z Ledin čez Stopce na Triglav
1876	prva nadelana in markirana pot v Kamniško-Savinjskih Alpah z Okrešlja na Kamniško sedlo
1879	prva markirana pot v naših Alpah iz Bohinja čez Komarčo na Triglav
1894	prvi slovenski planinski vodnik: Vodnik za Savinjske planine in najbližjo okolico Frana Kocbeka in Miha Kosa
1895	objavljena Določila o zaznamenovanju potov Slovenskega planinskega društva
1903	odprtje Tominškove poti na Triglav
1910	prvi slovenski planinski zemljevid: Alojzij Knafelc Julijske Alpe
1922	uvredena Knafelčeva markacija – rdeč kolobar z belo piko – in objavljena Navodila za jednotno markiranje potov
1953	odprta prva vezna planinska pot v Evropi – Slovenska planinska transverzala št. 1, od Maribora do Kopra
1974	prvi tečaj za markaciste v okviru PZS

PREDMET PRIPOVEDUJE ZGODBO:

Tabla »Pot zgradilo Slovensko planinsko društvo«

Takšne table je SPD postavljalo ob poteh, ki jih je nadelalo. Zaradi slovenskih napisov na tablah in tudi drugod je pogosto prihajalo v konflikt z Nemško-avstrijskim planinskim društvom oz. njegovo kranjsko sekcijo, ki je tedaj tudi delovalo na naših tleh. Tako je v Planinskem vestniku leta 1899 zapisano: »Nemška nestrpnost se zopet kaže v pismu, katero je prejel vodnik Miha Uršič v Stahovici pri Kamniku od kranjske sekcije D.u.Oe.A.-va. Le-ta zahteva od Uršiča, naj sporoči, zakaj je njih pot na Skuto popravil in belo-modro-rdeče zaznamenoval in če res nosi društveno znamenje »Slov. plan. društva«. Na to odgovarjamo prav mirno sledeče: Kranjska sekcija je pred leti napravila pot na Skuto od jugozahodne strani, Savinska podružnica pa letos od jugovzhodne strani, torej od Turskega žleba sem. To je vendar popolnoma druga pot, namreč nasprotna oni, ki vodi od Grintavca, oziroma Kokrskega sedla sem. S tem je kranjska sekcija pokazala, da ali prav nič ne pozna domačih planin, ali – kali? Uršiča, kakor tudi vsakega družega poštenega Slovenca gotovo ni sram nositi znamenja »Slov. plan. društva«, društva, ki navzlic svojim domačim nasprotnikom mirno deluje na polju alpinistike in turistik.«

4. Pripravljam se na pot

Dobra priprava zagotavlja vsaj polovico uspešnega izleta!

Oprava je tako važna stvar, da mora vsak hribolazec prav posebno na njo gledati, sicer bi se mu lahko to ali ono podjetje ponesrečilo in bi še celo svoje ali svojih tovarišev življenje spravil v nevarnost. (Planinski vestnik, 1895)

Pred odhodom na turo skrbno izberemo opremo, ki jo prilagodimo tehnični zahtevnosti ter oddaljenosti izbranega cilja in poti, vremenskim razmeram, trajanju ture in dejstvu, ali gremo na pot sami ali v skupini. Zelo pomembni so čez gležnje segajoči planinski čevlji z rebrastim podplatom, gozdarji, in dovolj velik nahrbtnik. V njem naj bodo poleg malice, pijače in osebnih dokumentov še rokavice, kapa, vetrovka, zaščitna krema, sončna očala, rezervna oblačila, kompas, ustrezen planinski zemljevid, zavitek prve pomoči z aluminijasto zaščitno folijo, piščalka, bivač vreča, vžigalice, sveča in baterijska svetilka. Če se lotimo zelo

Gozdarji z lesenimi cveki

težavne ture, ki zahteva plezanje, bomo potrebovali tudi čelado, plezalni pas ter samovarovalni komplet. Zaradi boljše opaznosti naj bodo vrhnja oblačila in nahrbtnik živih barv. Oblečemo se v plasteh.

Za gorniško opremo je značilen izredno hiter tehnični in tehnološki razvoj. Zlasti v zadnjih desetletjih na trg prihajajo vedno novi izpopolnjeni materiali in oprema.

Telečnjak iz obdobja 2. svetovne vojne

Prvi obiskovalci gora na svojih izletih, turah ali vodenjih niso uporabljali posebne opreme. Zlasti pri gorskih vodnikih je bilo veliko takšne opreme, ki so jo sicer uporabljali pri kmečkih opravilih, npr. dereze, in so jo izdelali sami ali pa domači obrtniki (vrvi, čevlji, krplje, okovane palice). Pred »izumom« nahrbtnika so stvari nosili v različnih vrečah, torbah ali malhah. Obleka je bila podobna kot v dolini, ženske so v gore hodile v krilih, pri moških so se uveljavile hlače do pod kolen – pumparice. Dokler niso poznali cepinov, so uporabljali sekire, kladiva in gorske palice. Že v prvi številki Planinskega vestnika iz leta 1895 pa so objavljeni napotki, kakšna naj bo »obleka in oprava turistova«.

PREDMET PRIPOVEDUJE ZGODBO:

Krplje

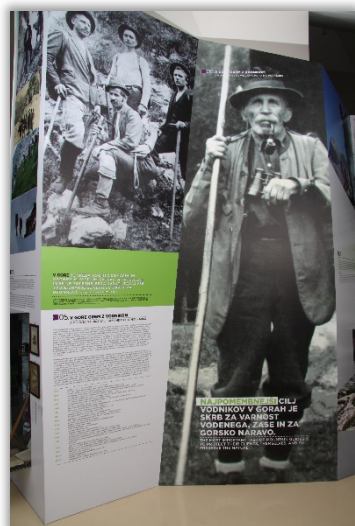
Za hojo po visokem snegu so domačini večinoma uporabljali krplje. O prvem srečanju z bolj pripravnimi smučmi je Požrvov oča iz Radovne pripovedoval: »Leta 1896 sva s Palkovim Janezom vodila nekega švedskega lovca v Vrata. Zaradi visokega snega sva hodila s krplji, Šved pa je imel na nogah nekakšne deske. Varno je hodil in se včasih celo podričnil, midva pa sva se od časa do časa vdrla v sneg do pasu in še globlje. Smejalo se nama je. Še tisti dan sva z Janezom nekaj sklenila. Nabavila si bova smuči ali »ški«, kot je dejal Šved. V nekaj dneh nama je pričaral Lenkov Mihal prve smuči, izdelane v Mojstrani. Bolj so bile podobne dogam za sod kakor pa današnjim smučem. Na sredini sva pritrdila še zanke iz svinjine – in smuči so bile gotove.«

5. V gore grem z vodnikom

Najpomembnejši cilj vodnikov v gorah je skrb za varnost vodenega, zase in za gorsko naravo.

V gore je treba hoditi z domačini in vodniki, ki si se jim zaupal, jih poslušati in se ne pametnejšega kazati, zakaj vse tvoje znanje se večidel izkaže za neumnost. (Baltazar Hacquet, 1796)

Kadar se odločamo za težje, nepoznane ture, zimske in turnosmučarske vzpone na vrhove ali pa si želimo bolj doživeto in predvsem varno pot v gore, je najpametnejša odločitev za spremstvo ustrezno usposobljenega in izkušenega vodnika. Njegova naloga je, da strokovno in na prijeten način vodi posameznike ali skupine v gore in jih varno pripelje nazaj v dolino. Svetuje tudi glede izbire primerne gorske opreme. Gorski vodnik je najvišji možni strokovni gorniški naziv v Sloveniji. Vodnik PZS pa označuje prostovoljnega, strokovno usposobljenega vodnika, ki deluje v okviru planinskega društva. Skrbi za temeljno izobraževanje članov društva, jih vodi v gore in svetuje pri nabavi primerne opreme.

Gorsko vodništvo ima pri nas dolgo tradicijo. Prvi gorski vodniki so bili domačini, ki so spremljali raziskovalce na poteh, ki so jih pred tem prehodili sami iz gospodarskih potreb. Pomembno vlogo so imeli tudi kasneje, ko so

v gore začeli zahajati prvi turisti, saj so v 19. stoletju le redki posamezniki gore obiskovali brez vodnikov. Ker so se oblasti in planinske organizacije čutile odgovorne za varnost turistov v gorah, so začele organizirati vodniške tečaje in podeljevati uradna dovoljenja za opravljanje vodniške službe. Vodniki so pogosto opravljali tudi delo nosača ter po potrebi gorskega reševalca. Pri svojem delu so uporabljali preprosto opremo, ki so jo izdelali sami ali pa je bila že prej v uporabi pri kmečkih opravilih. Plačani so bili po vodniški tarifi, ki so jo določile oblasti, vodništvo pa je bilo dodaten vir zaslužka. Poleg poklicnega vodništva se že pred drugo svetovno vojno pojavijo prve oblike prostovoljnega vodništva. V gore so vodili duhovniki, učitelji in skavtska organizacija.

ČASOVNA PREGLEDNICA	
1874	Red za gorske vodnike – prvi predpis za vodnike pri nas
1894	prvi tečaj za slovenske gorske vodnike v okviru Nemško-avstrijskega planinskega društva v Mojstrani
1906	prvi tečaj Slovenskega planinskega društva za gorske vodnike v Ljubljani
1921	prvi slovenski planinski priročnik: Pavel Kunaver Na planine!
1948	ustanovljena Komisija za gorske vodnike pri PZS
1957	prvi tečaj za mladinske planinske vodnike v okviru PZS
1961	prva javno razpisana planinska šola v okviru PZS
1966	prvo gradivo za izobraževanje prostovoljnih mladinskih planinskih vodnikov
1970	prvi tečaj za inštruktorje planinske vzgoje
1976	prvi tečaj za planinske vodnike
1977	učbenik Planinska šola, PZS
1979	ustanovitev slovenske šole za nepalske gorske vodnike v Manangu, Nepal
1991	enotno izobraževanje mladinskih planinskih vodnikov in planinskih vodnikov ter enoten naziv vodnik PZS
1993	nastanek Združenja gorskih vodnikov Slovenije (ZGVS)
1997	ZGVS postane član mednarodne zveze združenj gorskih vodnikov (IFMGA)
2005	nov učbenik Planinska šola, PZS
2006	Vodniški učbenik, PZS

PREDMET PRIPOVEDUJE ZGODBO:

Vodniška svetilka

Bila je last gorskega vodnika Janeza Pečarja - Bobka (1862–1949) iz Kranjske Gore. Bil je eden najboljših gorskih vodnikov, prvenstveni plezalec, gorski reševalec. Iz njegove vodniške knjižice je razvidno, da je vodil skoraj vso takratno plezalsko elito, med drugim tudi Kugyja, ki mu je dal vzdevek Močerad, ki mu ogenj ne škodi. Kadar so prenočevali na prostem, se Bobek nikoli ni ulegel kot drugi, ampak je sede okobalil ogenj in tako prebedel vso noč. Ves čas si je podžigal pipo z gorečo žerjavico, ki jo je držal v roki dolgo in mirno, da so se pričujoči kar križali.

6. Hodim po gorskem svetu in ga spoznavam

V gorah smo gostje čudovite, a občutljive narave, ki naj po našem obisku taka tudi ostane.

Radi ruvanja planik je bil kaznovan, menda na Kranjskem prvi, Janez Rekar po domače »Roža in Jaga« iz Mojstrane. Okrajno glavarstvo radovljiško ga je obsodilo na 6 ur zapora. (Planinski vestnik, 1899)

Naravne danosti našega gorskega sveta so posledica dvigovanja gorske verige Alp ob trku Afriške in Evrazijske tektonske plošče. Dvigovanje poteka že več kot 100 milijonov let. Usedline, ki pri nas prevladujejo, so začele nastajati že pred več kot 300 milijoni let južneje od Zemljinega ekvatorja. S premikanjem afriške celinske tektonske plošče so bile potisnjene daleč proti severu do današnje lege. Relief je posledica selektivne erozije raznolike kamninske sestave in tektonske zgradbe Alp. Odporne kamnine gradijo mogočne vrhove in stene. Ob manj odpornih kamninah

so nastale globoke ledeniške in rečne doline in soteske ter uravnave s pašniki in gozdovi. Visoki platoji iz apnenca so v milijonih let globoko zakraseli in nastali so visokogorski kraški podi s sistemi kraških jam in z globokimi brezni. V gorah se v studencih, potokih in slapovih začenjajo vodne poti, ki hkrati pomenijo izjemen potencial virov pitne vode.

Vreme v gorah je bistveno bolj spremenljivo kot v dolinah, padavine so pogostejše in intenzivnejše, vetrovi so močnejši, temperature nižje. V visokih gorah pogosto sneži tudi poleti.

Vsaka pot na goro se začne na pisanem travniku in še večkrat v gozdu, ki je najbolj razširjen in naravno ohranjen ekosistem našega gorskega sveta. Zaradi razgibanosti površja in lege na klimatsko zelo zanimivem območju, kjer se hladna in surova celinska (alpska) klima sreča z blago in toplejšo sredozemsko, so naše gore pravi botanični eldorado.

Gore so vse bolj obiskane. Poleg velikih globalnih sprememb in onesnaženja tudi množičnost obiska povzroča zaskrbljujoče okoljske probleme. Urbanizacija in razvoj infrastrukture, problemi prometa, hrupa, onesnaženja voda in odpadkov so tisti, pri katerih tudi planinci lahko kaj storimo. Zato je treba vse obiskovalce gora seznanjati z okoljevarstvenimi načeli in podpreti ukrepe varstva narave. Mednje sodijo predvsem zavarovana območja – parki, ki v sebi nosijo poslanstvo varstva narave. Pomembno vlogo pri tem ima Triglavski narodni park, ki je eden od najstarejših parkov v Alpah in eden največjih naravnih zakladov Slovenije. Namenjen je tako varovanju narave in ohranjanju kulturne krajine kot tudi raziskovanju, izobraževanju in doživljanju narave.

Gamsa

V gorskem svetu vstopamo v najobčutljivejše območje naravnih ekosistemov, ki v svojih nedrjih nudi življenjski prostor mnogim rastlinam in živalim. Spoznati naravo, kulturno krajino in ljudi, ki žive pod gorami, je izjemno doživetje, ob katerem pa moramo upoštevati načela varstva narave.

ČASOVNA PREGLEDNICA	
1896	planika ali očnica postane prva z zakonom zavarovana rastlina naših gora
1920	spomenica Muzejskega društva za Slovenijo – naš prvi nacionalni program za varstvo narave
1924	ustanovitev Alpskega varstvenega parka v Dolini Triglavskih jezer
1949	zavarovanje gorske skupine Martuljek kot Prirodne znamenitosti
1950	Robanov kot v Kamniško-Savinjskih Alpah zavarovan kot naravni spomenik
1954	ustanovitev Gorske straže pri Planinski zvezi Slovenije
1961	razglasitev Doline Triglavskih jezer za Triglavski narodni park
1976	Odloka o zavarovanju redkih ali ogroženih živalskih in rastlinskih vrst
1981	Zakon o Triglavskem narodnem parku
1987	razglasitev krajinskih parkov Logarska dolina in Robanov kot
1999	Zakon o ohranjanju narave
2004	Uredba o posebnih varstvenih območjih – Natura 2000

PREDMET PRIPOVEDUJE ZGODBO:

Označevalna tabla

Savinjska podružnica SPD je po dolgotrajnih naporih leta 1934 odkupila Okrešelj v Logarski dolini z namenom, da ustanovi narodni park. Bila je tako prepričana o ugodnem izidu postopka, ki ga je predlagala, da je že postavila ustrezne označevalne table, vendar je dejansko razglasitev preprečila druga svetovna vojna. Logarska dolina z Okrešljem je bila zavarovana šele leta 1987, a ne kot narodni, temveč kot krajinski park z najblažjo zaščito.

7. Če se zgodi nesreča

Varni gorniki bodo postali s preudarnostjo, veliko učenja in gibanja po raznovrstnem terenu.

Neizkušenih turistov, kateri hodijo sami ali brez izvežbanega vodnika, se pri lahkih turah ponesreči več, nego pri nevarnih, težavnih turah, katere napravijo z izkušenim vodnikom. Kdor se ne čuti popolnoma čvrstega, ne lazi v gore. Kdor ima kakovo bolezen, npr. srčno napako, ne sme potovati na težavne vrhove. Ob slabem vremenu ne napravljaj tur, ravno tako ne smeš iti v snegu na visoke gore! (Planinski vestnik, 1895)

Gore so vedno bile in bodo ostale nevarne za obiskovalce, čeprav je množični obisk prinesel varljiv občutek varnosti. Pred odhodom v gore moramo razmišljati o lastni varnosti in o naši pripravljenosti za določeno turo. Cilj ture ni le osvojitve vrha, ampak tudi varna pot nazaj; veliko nesreč se zgodi ravno ob sestopu. Dolžnost vsakega obiskovalca gora je, da ob nesreči pomaga v okviru svojega znanja, izkušenj in možnosti, o potrebni pomoči pa tudi takoj obvesti center za obveščanje na telefonsko številko 112 ali pristojno postajo gorske reševalne službe. Večina nesreč nastane

zaradi neustrezne priprave na turo, precenjevanja sposobnosti, pomanjkljive opreme, nepoznavanja poti ter nepoznavanja in podcenjevanja vremenskih razmer v gorah. Najpogostejše nevarnosti so zdrs, padec, padajoče kamenje, strela, plaz in podhladitev.

Nesreče v gorah so bile sprva redke. Če so se zgodile, so na pomoč prihiteli domačini, gorski vodniki ali sopotniki. S popularizacijo planinstva in uveljavljanjem alpinizma v 20. stoletju pa se je povečalo tudi število nesreč in s tem zahtevnost reševanja. Zato je bila leta 1912 v Kranjski Gori v okviru Slovenskega planinskega društva ustanovljena prva reševalna postaja. Od tam so se postaje razširile še v kraje, ki so bili kot planinsko izhodišče najbližje goram. Do danes je ta prva gorska reševalna postaja prerasla v mogočno organizacijo z razpredeno mrežo reševalnih postaj po vsej Sloveniji, z najsodobnejšo opremo in sodobnimi tehnikami reševanja ter s ciljem pomagati ljudem, ki so v gorah zašli v stisko.

Kovček s sanitetnim materialom, pred 1. svetovno vojno

ČASOVNA PREGLEDNICA	
1741	najstarejša evidentirana množična nesreča v gorah: devetindeset romarjev zaradi strele na Donáčki gori
1777	najstarejša evidentirana množična nesreča pri delu v gorah: osem domačinov v plazu nad Srednjim vrhom v Karavanka
1815	prva znana nesreča v slovenskem visokogorju: padec petnajstletnega pastirja pod Jalovcem
1822	prva smrtna turistična nesreča in prvo organizirano stensko reševanje na Triglavu
1902	organizirana reševalna skupina pri SPD v Mojstrani
1902–1914	Nemško-avstrijska planinska organizacija pri nas ustanavlja prve rešilne postaje, reševalci so domačini
1903	SPD v Planinskem vestniku objavi prvo slovensko preventivno opozorilo, naj planinci ne hodijo sami po neznanih poteh
1912	ustanovitev prve Rešilne postaje v okviru SPD v Kranjski Gori – začetek Gorske reševalne službe Slovenije
1923	ustanovitev Reševalnega odseka pri Osrednjem odboru SPD
1933	prvi organizirani centralni tečaj iz tehnike gorskega reševanja priročnik dr. Bogdana Breclja Prva pomoč in reševanje v gorah
1935	reševalna tečaja na Okrešlju in v Vratih
1947	prvi povojni tečaj iz reševalne tehnike na Kamniškem sedlu
1955	ustanovitev Mednarodne komisije za reševanje v gorah – IKAR
1966	začetek poglobljenega analiziranja gorskih nesreč in preventivnega dela
1968	v reševalne namene se začne uporabljati helikopter
1975	začetek usposabljanja gorskih reševalcev po specialnostih reševalnega dela
2006	izstop operativnega dela organizacije gorske reševalne dejavnosti iz Planinske zveze Slovenije ter ustanovitev Gorske reševalne zveze Slovenije

PREDMET PRIPOVEDUJE ZGODBO

Kos jute z vrvico in iglo

V takšno tkanino so gorski reševalci in vodniki vsaj do leta 1970 na kraju nesreče zavijali trupla smrtno ponesrečenih in jo včasih zašili, najpogosteje pa povezali z vrvico. Še prej so vsi odložili klobuke in glasno molili za pokojnega in srečno reševanje. Vsakemu so naredili tudi šopek iz planinskega cvetja in ruševja. Nato so truplo prenesli v najbližjo kapelico. Čim je bilo mogoče, je poleg prišel tudi duhovnik in opravil molitve za pokojnega. Če se je nesreča zgodila na območju Triglavskega pogorja, kamor so dostopali iz doline Vrata, je v času do II. svetovne vojne po ponesrečenca prišel gorski vodnik Gregor Lah - Preckinov s svojim vozom – lojtrnikom ter ga prepeljal v Mojstrano. Pod velikim kozolcem, ki je stal na travniku v Boki sredi vasi, so truplo umili z vodo iz bližnje Roje. Nato so ga prepeljali na železniško postajo ali na Dovje, kjer je župnik na rakev položil zelen venec in ga z molitvijo spremil v mrtvašnico na pokopališču. Nekatere so prišli iskat sorodniki, veliko pa jih je, čeprav niso bili domačini, zadnje počivališče našlo prav na dovškem pokopališču.

8. Ustavil sem se v planinski koči

Veselo razpoloženje je zaželeno, vendar to ne pomeni veseljačenja, ki bi motilo ostale obiskovalce v planinski postojanki. (častni kodeks slovenskih planincev)

Kolike važnosti so planinske kočje za turistiko, ve pač vsak hribolazec sam najboljše ceniti, zlasti tedaj, ako so mu ovirale pot razne nezgode, kakršne so megla, dež, nevihta itd. Ob lepem vremenu mu je v planinski koči prijeten odpočitek, in tudi krepila najde v njej, ako je oskrbljena z najpotrebnejšimi živili. (Planinski vestnik, 1895)

Planinska kočja je namenjena počitku, prehranjevanju, planinskemu usposabljanju in zavetju v primeru nesreče ali slabega vremena. V njej lahko dobimo informacije o stanju poti in vremenski napovedi ter posredujemo obvestilo, če se zgodi nesreča. Tu se tudi vpišemo v vpisno knjigo, da nas ob morebitni nesreči lažje najdejo. V koči ne pričakujemo velikega udobja in razkošnega jedilnika, saj s tem lahko poskrbimo za zmanjševanje ekoloških problemov. Spoštujemo hišni red, ne povzročamo hrupa in smo obzirni do ostalih obiskovalcev.

Prve kočje so bile na Slovenskem postavljene ob koncu 18. stoletja in so bile namenjene predvsem raziskovalcem. V drugi polovici 19. stoletja so nemške in avstrijske planinske organizacije v naših gorah začele postavljati kočje, ki so bile bolj kot zavetišča planincem namenjene utrjevanju nemške prevlade in ponemčevanju slovenskih krajev in gor. Goram in kočjam so dajali nemška

imena, oskrbniki so govorili nemško, tuji turisti so imeli v kočah prednost pred domačimi. Z ustanovitvijo Slovenskega planinskega društva so se razmere še zaostrole, saj so tudi Slovenci začeli graditi kočje, s katerimi so želeli ohraniti slovensko podobo gora. Vsako odprtje kočje je bilo tedaj karseda slavnostno in je pomenilo pravo nacionalno demonstracijo. Po drugi svetovni vojni je v planinstvu prevladala miselnost, da je treba čim večji množici ljudi omogočiti izlete v bližnje gore, zato je danes v naših gorah več kot 170 planinskih postojank.

Prva vpisna knjiga Orožnove kočje na Črni prsti, 1894–1907

ČASOVNA PREGLEDNICA	
1871	Triglavsko koča na Ledinah (na Prodih) pod Triglavom – Triglavski tempelj
1894	Orožnova koča na planini Lisec pod Črno prstjo (prva koča Slovenskega planinskega društva) in Kocbekova koča na Molički planini pod Ojstrico
1895	Vodnikova koča na Velem polju
1896	Triglavsko koča na Kredarici in Mozirska koča na Golteh
1898	Gornjegrajska koča na Menini planini, Luška koča na Koritih
1899	Koče na Boču, v Tamarju in na Rodici
1900	Češka koča na Spodnjih Ravneh pod Grintovcem
1901	Trillerjeva koča na Krnu, Tomčeva koča na Begunjščici
1902	Jurkova koča na Lisci v Posavskem hribovju
1904	prvi Aljažev dom v Vratih, Kadilnikova koča na Golici
1906	Koča na Kamniškem sedlu
1907	Koča na Poreznu, Ruška koča na Pohorju, Pirnatova koča na Javorniku v Idrijskem hribovju
1908	Frischaufov dom na Okrešlju
1909	Vilfanova koča na Begunjščici
1910	nov Aljažev dom v Vratih, Prešernova koča na Stolu, Koča na Raduhi
1912	Tičarjev dom na Vršiču
1914	Vilharjeva koča pod Snežnikom

PREDMET PRIPOVEDUJE ZGODBO:

Maketa Kadilnikove koče na Golici

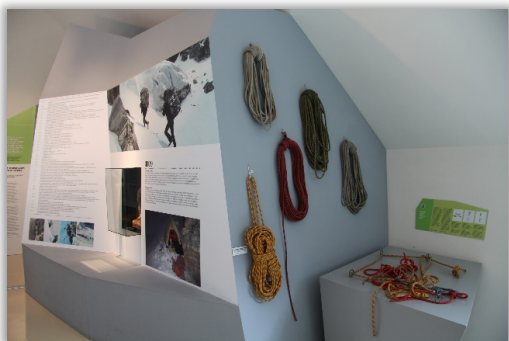
France Kadilnik, starosta slovenskih planincev, oče slovenske turisticke in avtor prvega v slovenščini napisanega planinskega potopisa, je že od leta 1855, ko je začel hoditi po hribih, propagiral potrebo po ustanovitvi slovenske planinske organizacije. Bil je šegav in zabaven Dolenjec, ki je po ljubljanskih ulicah štorkljal v okovanih gozdarjih in v kratkih irhastih hlačah, z malhastim nahrbtnikom na ramah in dvometrsko planinsko palico, ki jo je tako kot klobuk okrasil s planinskim cvetjem, ki ga je nabral na svojih številnih planinskih poteh in vzponih. Ko je podružnica SPD za kranjskogorski sodni okraj na vrhu Golice začela postavljati kočo, ki je bila konkurenca tamkajšnji nemški koči, je Kadilnik simbolično zabil prvi žebelj. Za kočo, ki so jo odprli leta 1905 in poimenovali po njem, je daroval skoraj vse svoje prihranke, 7000 kron, kar je bilo v tistem času pravo premoženje. V oporoki je za svojega glavnega dediča imenoval Slovensko planinsko društvo.

9. Kot alpinist obiskujem domače in tuje stene in vrhove

Alpinist je človek, ki išče težave in je srečen, če jih najde in premaga.

Alpinizem ni nič drugega kakor dosedaj najintenzivnejša obrnitev kulturnega človeka k prirodi... Čez strme in najstrmejšje stene plezajo sedaj brez bojazni naši mladeniči in mladenke... Ni ga špika in ni stene, katerih bi naši plezalci ne zmogli! (Henrik Tuma, 1930)

Alpinizem kot dejavnost, ki vključuje plezanje, hojo in smučanje v gorskem svetu, zlasti po brezpotjih in brez gorskega vodnika, je najzahtevnejša oblika planinstva. O plezanju govorimo, ko si moramo pri premikanju pomagati z rokami. Cilj alpinista so težko dostopni vrhovi in težko prehodne stene, ki jih prepleza po nezavarovanih plezalnih smereh. Temeljno alpinistično znanje dobimo v alpinistični šoli, opise plezalnih smeri pa v mnogih plezalnih vodnikih. Prve smeri, ki naj bodo krajše in lažje, plezamo skupaj z

alpinističnim inštruktorjem, šele potem se na turo lahko podamo sami. Zaradi varnosti naj bi vedno plezali v navezi, v paru ali skupini.

Zametki evropskega alpinizma segajo v konec 15. stoletja, ko so plezalci prvič uporabili vrv, lesene zagozde, stremena, lestve in ledne kline. Tudi na Slovenskem so bili že od konca 18. stoletja posamezniki, ki jih lahko štejemo za alpiniste (Valentin Stanič, France Kadilnik, Julius Kugy, Henrik Tuma, drenovci). Organizirani moderni alpinizem se je začel med obema vojnoma, ko so plezalci preplezali prve težje plezalne smeri in sledili načelu Kjer je volja, tam je pot. S svojimi dosežki so izstopali predvsem člani Turistovskega kluba Skala. Po drugi svetovni vojni je alpinizem postajal vse bolj šport, rasla je potreba po tekmovanju z drugimi narodi, cilj so postale tuje, najzahtevnejše gore in stene, domače pa so bile prostor za trening, zlasti v zimskih razmerah. Vrstile so se odprave v tujino in slovenski alpinisti so z vzponi na vse osematisočake, s preplezanimi najtežjimi smermi in ponovitvami doma in v tujini, s solo in lednimi vzponi ter alpinističnim smučanjem postali svetovna velesila. Od konca sedemdesetih let 20. stoletja se je širilo tudi športno in ledno plezanje ter ekstremno turno smučanje.

Oprema udeležencev
odprave na Makalu 1972,
1975

PREDMET PRIPOVEDUJE ZGODBO:

»Himalajski« škornji

Škornje je iz jagnječjega in jelenovega krzna izdelal mojstranški čevljar Janez Eržen v letu 1969. Tega leta jih je nosil Klavdij Mlekuž na himalajski odpravi na Anapurno. Nato jih je nosil Janko Ažman leta 1970 na Istor o Nalu in na obeh himalajskih odpravah (Makalu 1972 in 1975) ter z njimi tudi stopil na vrh Makaluja. Kljub domači izdelavi (ali prav zato) so bili škornji zelo kvalitetni, tako da njihova uporabnika nikoli nista staknila omrzlin. Janko Ažman, ki so ga zaradi visokorasle postave soplezalci nekoč hoteli uporabiti kot most čez razpoko, je škornje sicer občasno neprostoovoljno okopal pri prečkanju ledeniških rečic, pa jim ne voda ne led in sneg niso prišli do živega.

ČASOVNA PREGLEDNICA	
1800	Valentin Stanič dan za prvopristopniki brez vodnika osvoji Veliki Klek (Grossglockner) in kmalu zatem kot prvi opravi vzpon na Watzmann
1886	Henrik Tuma prepleza severno steno Mojstrovke
1890 ali 1894	trentarski vodnik Ivan Berginc – Štrukelj domnevno prvi sam prepleza Triglavsko severno steno v njenem vzhodnem delu
1896	Julius Kugy z vodnikoma prepleza severno steno Škrlatice
1908	Janez Košir iz Mojstrane opravi prvi dokumentirani slovenski vzpon čez Triglavsko severno steno po Nemškem stebru
1909	Jože Komac – Pavr sam prepleza Triglavsko severno steno v območju današnje Slovenske smeri
1923	Klement Jug, Vladimir Kajzelj in Lojze Volkar kot prva slovenska družba preplezajo Nemško smer v Triglavski severni steni
1924	Klement Jug prepleza severno steno Mlinarice
1926	Mira Marko Debelak in Stanko Tominšek preplezata Direktno smer v Špiku
1927	plezati začne zlata naveza: Joža Čop, Miha Potočnik, Stanko Tominšek
1936	prva alpinistična odprava SPD v Zahodne Alpe
1940	prva zimsko alpinistična odprava Akademске skupine SPD v Durmitor
1945	Pavla Jesih in Joža Čop preplezata Čopov steber v Triglavski severni steni
1949	Ciril Debeljak Cic in Rado Kočever preplezata Centralni steber Dedca
1954	prvi Slovenec v Himalaji: Dinko Bertonec kot član argentinske odprave na Daulagiri
1960	prva slovenska himalajska odprava, osvojena Trisul II in III
1963	prva odprava v Kavkaz ustanovitev Komisije za odprave v tuja gorstva
1964	prva odprava v Ande
1967	prva odprava v Pamir
1968	prvič preplezan Čopov steber pozimi (Stane Belak – Šrauf, Aleš Kunaver, Tone Sazonov)
1975	prvenstveni vzpon po južni steni Makaluja in pristop na vrh našemu alpinizmu prineseta svetovno slavo (Stane Belak, Marjan Manfreda, Janko Ažman, Nejc Zaplotnik, Viktor Grošelj, Ivan Kotnik, Janez Dovžan)
1979	osvojen vrh Everesta s prvenstveno smerjo po zahodnem grebenu (Andrej Štremfelj, Nejc Zaplotnik, Stane Belak – Šrauf)
1981	prvič preplezana južna stena Daulagirija (Stane Belak, Cene Berčič, Emil Tratnik)
1986	prva Slovenka na 8000 m, Karakorum (Marija Štremfelj)
1987	prvi slovenski zimski vzpon na osematisočak (Daulagiri) in v Himalaji nasploh (Marjan Kregar, Iztok Tomazin) svetovni ženski višinski rekord v spustu s padalom z vrha Trisula (Vlasta Kunaver)
1990	preplezana južna stena Lotseja (Tomo Česen)
1991	prvič preplezan jugozahodni greben Kangčendzenge (Marko Prezelj in Andrej Štremfelj, ki prejmeta najvišje mednarodno priznanje zlati cepin)
1995	preplezan še zadnji osematisočak, Anapurna, in opravljen prvi smučarski spust z njega (Andrej in Davorin Karničar)
1996	prvenstvena smer v SZ steni Ama Dablama na alpski način (Vanja Furlan in Tomaž Humar, ki prejmeta najvišje mednarodno priznanje zlati cepin)
1997	prvi Slovenec brez dodatnega kisika na Everestu (Pavle Kozjek)
1999	solo vzpon prek južne stene Daulagirija, prvi vzpon, ki ga neposredno po medmrežju spremljajo mediji (Tomaž Humar)
2000	prvi neprekinjeni smučarski spust z vrha Everesta do baznega tabora (Davorin Karničar)
2001	svetovna prvakinja v športnem plezanju: Martina Čufar

10. Prispel sem na vrh

Osvojitev vrha je vmesni cilj, končni pa je varna vrnitev domov.

Ako je pa kdo šel takoj prvikrat na kako visoko goro ter tako rekoč prekosil prve stopnje turistične redne hoje, ga je toliko bolj iznenadil velikanski razgled. Ponavljal bode svoje ture, začel se bode zanimati za ta in on vrh, hotel bode zvedeti imena in sploh orografske razmere. (Planinski vestnik, 1895)

Razgled po sosednjih vrhovih pa tudi stolp, križ ali skrinjica z žigom nam povedo, da smo na vrhu gore ... Čas je za oddih, malico, tradicionalni krst z vrvjo in kratek pogled v preteklost, ko so razgled z vrhov lahko užili le redki posamezniki. Širni razgled vabi k novim in zahtevnejšim turam in osvojitvam novih sten in vrhov.

Skoraj vsak narod ima svojo sveto goro. Za Slovence je to Triglav, naša najvišja, najbolj zaželen, opevana in občudovana gora. Zgodovina vzponov nanj se je začela leta 1778, ko je skupinici »štirih srčnih mož« iz Bohinja uspelo priti na njegov vrh. Triglav je v naslednjem stoletju zlasti z delovanjem Jakoba Aljaža postal simbol slovenske narodne identitete. Tudi na vrhovih in v stenah gora je med Slovenci in Nemci teklo tekmovanje za prevlado. Tu smo Slovenci dokazovali svojo samozavest in z ohranjanjem slovenskega lica slovenskim goram branili svoj jezik, kulturo in identiteto.

Prvopristopniki iz vrst znanstvenikov in turistov so naše vrhove osvojili s pomočjo in v spremstvu domačih gorskih vodnikov. Že pred tem pa so na mnoge od njih prvi stopili domači lovci in pastirji. Ker še ni bilo nadelanih in zavarovanih poti, je vsak prvi pristop po prehodih, grebenih in stenah pomenil tudi plezalski uspeh.

ČASOVNA PREGLEDNICA	
1758, 1759	Janez Anton Scopoli prvi turist na Storžiču in Grintovcu
26. 8. 1778	Luka Korošec, Matevž Kos, Štefan Rožič in Lovrenc Willomitzer iz Bohinja osvojijo vrh Triglava prvič, odkar svet stoji
1793, 1794	Franc Hohenwart prvi turist na Planjavi in Mangartu
1808	Valentin Stanič na vrhu Triglava prvi izvrši barometriško in termometriško opazovanje
1823	Ernest pl. Joanelli prvi na Ojstrici
1836	F. Unger prvi na Raduhi, Henrik Freyer prvi na Stenarju
1842	Otto Sendtner prvi na Razorju
1870	Rozalija Škantar - Šestova iz Bohinja kot prva ženska na Triglavu
1877	Johannes Frischauf prvi na Mrzli gori
1880	Julius Kugy prvi na Škrlatici (staro ime Suhi plaz)
1895	Jakob Aljaž postavi stolp na vrhu Triglava
1907	Maša Švigelj kot prva Slovenka na Jalovcu
1934	člani jeseniške podružnice Turistovskega kluba Skala žrtvam gora postavijo križ na vrhu Škrlatice
1991	gorski reševalci iz Mojstrane na kresni večer na vrhu Triglava razvijejo slovensko zastavo v čast osamosvojitve Slovenije

PREDMET PRIPOVEDUJE ZGODBO:

Prva vpisna knjiga Aljaževega stolpa

Na prvem listu knjige je v latinščini zapisano: »Pozdravljen, popotnik! Blagovoli, če ti je ljubo, zapisati v to knjigo ime svoje in kako misel. Ta stolpič s panoramo sem postavil po svojem načrtu in ob svojih stroških ter na svojem svetu dne 7. avgusta 1895. l. v občo korist. Jakob Aljaž, župnik na Dovjem.«

Zapis v njej nam pove, da se je odprtje stolpa z blagoslovom zgodilo 22. avgusta 1895, torej dobra dva tedna po postavitvi. Jakob Aljaž je s spremljevalci prenočil v Dežmanovi koči, zjutraj pa so se v čudovitem vremenu odpravili na vrh Triglava. Navzoči so bili poleg Aljaža še Matej Hubad, Andrej Gassner ter Aljaževa zvesta pomočnika Janez Klinar - Požganc in Tomaž Košir - Kobar. Požganc je vrgel dinamitni patron, odprli so šampanjsko buteljko, nazdravili s kositrnimi kozarci iz stolpa in zapeli dve pesmi. Aljaž je pel kleče, objemaje stolp in s solzami v očeh.

11. Gore puščajo sledi

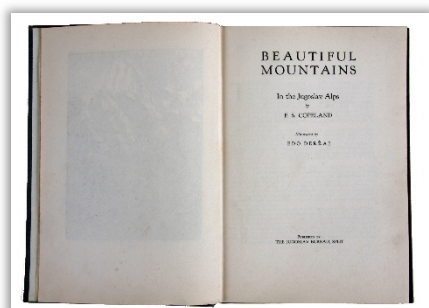
Naj ostanejo gore vedno svetišče tistih, ki iščejo sonca!

Kakor vsaka umetnost, tako hrani tudi turizem v sebi velik etičen moment. Vsaka umetnost očičuje in dviga naše čute. Neko nenavadno vzvišeno čuvstvo poje v tvoji duši, ko stojiš na vrhu visoke gore. (Planinski vestnik, 1895)

Gore so s svojo lepoto, nedostopnostjo in veličino od nekdaj navdihovale in vabile raziskovalce, osvajalce in druge popotnike ter tudi umetnike, ki so do današnjih dni ustvarili izjemno galerijo umetnin s planinsko tematiko. Njihovo pestrost pogotovo različni odnosi do gora, od strahospoštovanja do mističnih doživljanj, od ekstremnih športnih dosežkov do uživanja ob hoji po naravnem okolju in lepih razgledih. Gonilo kulturnega doživljanja in ustvarjanja pa je človekova ljubezen do gora. Bogata kulturna ustvarjalnost na tem področju sega od klene besede preprostega pastirja do pretanjeno izraženih občutenj največjih umetnikov. Je tudi odsev svojevrstne naravnosti slovenske duše, ki si v gorah ustvarja svoj duhovni svet in si jih izbira za prostor svojega domoljubja in narodne pripadnosti. Pomembno vlogo pri tem ima Planinski vestnik, naša najstarejša mesečna revija, ki izhaja že od leta 1895.

Odlika planinstva je doživetje gora, ki človeku ostane v spominu in se kot kalejdoskop spominov v različnih oblikah preliva v raznovrstno literaturo od strokovnih do leposlovnih knjig, v likovna dela, glasbo, filme, fotografije ... ali v doživeta pripovedovanja v krogu prijateljev.

Funny S. Copeland: Beautiful Mountains (Čudovite gore), 1931

Jušnik z motivom planinskega cvetja, prva polovica 20. stoletja

SEZNAM EKSPONATOV NA STALNI RAZSTAVI PO SKLOPIH

Razstavljeni predmeti so iz planinske zbirke Gornjesavskega muzeja Jesenice – Slovenskega planinskega muzeja.

1. SKLOP: GORE ME KLIČEJO

DRVARSKE DEREZE, začetek 20. stol.

Inv. št. M 65

DEREZE »ŽABICE«, uporaba pri vožnji sena in košnji trave na strmih pobočjih, začetek 20. stol.

Inv. št. M 66

OVČJI ZVONEC

Inv. št. 2448 E

LOVSKA PALICA S SEDALOM, pred 2. svetovno vojno

Inv. št. 2655 E

PALICA LOVSKEGA ČUVAJA Z »OČESI«, pred 2. svetovno vojno

Inv. št. 2660 E

SAMOTEŽNE SANI, uporaba pri kmečkih opravilih in pri reševanju, izdelane leta 1918

Inv. št. 386

RUDA BOHINIT z Rudnice v Bohinju

Inv. št. 495

GAMSOVA TROFEJA

Inv. št. 2659 E

VPISNI KNJIGI nemških (1880–1918) in slovenskih (1899–1925) gostov gostilne Šmerc v Mojstrani

Inv. št. 1604, 1605

KOLOBAR MACESNA iz Vrat, starost približno 500 let

Inv. št. 2661 E

PASTIRSKA KAPA s primorskih planin, izdelana iz prekuhane bukove gobe

Inv. št. 2658 E

PASTIRSKI ROG za zbiranje kozje črede

Inv. št. 2657 E

GOVEJI LOVSKI ROG za smodnik

Inv. št. 2656 E

MAKETA pastirske bajte na Veliki planini, sledovi stavb segajo v antiko

Inv. št. 909

SMUČI in SMUČARSKA PALICE, med obema vojnama

Inv. št. 900, 901

POHODNOSMUČARSKI ČEVLJI, med obema vojnama

Inv. št. 1532

MAKETA – Skalaška kočna na Rožci, 1931, povečana 1934, požgana 1943 (maketo izdelal Marjan Dolinšek leta 1960)

Inv. št. 141

»PSI« – KOŽE ZA SMUČI, med obema vojnama

Inv. št. 2081

PLANINSKI KLOBUK Z ZNAČKAMI

Inv. št. 1015, 1016–1027

CEPIN alpinista Tomaža Humarja, devetdeseta leta 20. stol.

Inv. št. 1084

ZNAK smučarske tekme Turistovskega kluba Skala, 1936

Inv. št. 266

HIGROGRAF – naprava za merjenje zračne vlage

Inv. št. 2214

LONEC ZA MERJENJE PADAVIN

Inv. št. 2216

HELLMANOV DENZIMETER – naprava za merjenje gostote snega

Inv. št. 2215

OKOSTJE ribe Birgerie, najdeno v Vratih ob Tominškovi poti, starost 210 milijonov let (kopija)

Inv. št. 16

KNJIGA Henrik Tuma: Imenoslovje Julijskih Alp, 1929

Inv. št. 130
KNJIGA Ferdinand Seidl: Rastlinstvo naših Alp, 1918
Inv. št. 70
PLANINSKA PALICA Jakoba Aljaža, 1879
Inv. št. 45
HIMNA Turistovskega kluba Skala, med obema vojnama, uokvirjen prepis
Inv. št. 132
VABILO na prijateljski sestanek planincev treh dežel, 1967
Fond PZS, arh. škatla 4.
NAŠITEK zbora planincev PTT, 1959
Inv. št. 1565
NAŠITEK planinskega tabora Vrata, 1953
Inv. št. 1564
FOTOAPARAT plezalca Janeza Mraka, pred 2. svetovno vojno
Inv. št. 174
DALJNOGLED fotografa Jaka Čopa
Inv. št. 1100
RISBE kravji bal na Kredarici, 1937, avtor risb Miran Marn - Marjon
Fond TMZ, arh. škatla 14.
POPOTNA TORBICA župnika Josipa Lavtižarja, konec 19. stol.
Inv. št. 205
KOZOROGOVO ROGOVJE
Inv. št. 857
COKLE, izdelane leta 1865 v Ratečah
Inv. št. 23
ČASOPIS Planinski škrat; Gornji Grad, 1907
Fond PZS, arh. škatla 5.
ČASOPIS piparjev – Planinski šaljivec, 1895
Fond PZS, arh. škatla 3.
VABILO na veselico piparjev, 1894
Fond PZS, arh. škatla 3.
VABILO na planinski ples Akademске skupine Slovenskega planinskega društva, 1939
Inv. št. 211
OBESEK veseličnega odbora Planinskega društva Slovenije, 1946
Inv. št. 617
PROGRAM IV. planinskega plesa v Narodnem domu v Ljubljani, 1909
Fond PZS, arh. škatla 4.
PIPA – znak piparjev, okrog leta 1893
Inv. št. 858
GORSKA PALICA župnika Andreja Dremlja, 1881
Inv. št. 42
POPOTNA PALICA
Inv. št. 862
POPOTNA PALICA
Inv. št. 861
POHODNE PALICE Jaka Čopa, aluminijaste, po 2. svetovni vojni
Inv. št. 1149

2. SKLOP: SEM ČLAN PLANINSKE ORGANIZACIJE

BROŠURA Kranjske sekcije Nemško-avstrijskega planinskega društva, 1901
Inv. št. 35
ZNAK Nemško-avstrijskega planinskega društva, pred 1. svetovno vojno
Inv. št. 37
ZNAK Turistovskega kluba Skala, med obema vojnama
Inv. št. 371
ZNAČKA Turistovskega kluba Skala, med obema vojnama
Inv. št. 186

ZNAK Slovenskega planinskega društva, pred 1. svetovno vojno
 Inv. št. 856
 ZNAČKE Slovenskega planinskega društva/Planinske zveze Slovenije, od 1893 dalje
 Inv. št. 225, 269, 635, 642, 648, 649, 727, 1258, 1805
 TURNA KONTROLNA POLA Turistovskega kluba Skala, 1922
 Inv. št. 438
 KOLEDAR Slovenskega planinskega društva, 1910
 Inv. št. 63
 ČLANSKE IZKAZNICE Slovenskega planinskega društva, Planinskega društva Slovenije, Planinske zveze Slovenije
 Fond TMZ, arh. škatle 1., 3., 15.
 ČLANSKE IZKAZNICE Turistovskega kluba Skala, med obema vojnama
 Fond TMZ, arh. škatle 1., 3., 15.
 OGLASNA DESKA Slovenskega planinskega društva iz Vrat, pred 1. svetovno vojno
 Inv. št. 48
 PRIZNANJE nadpiparju Josipu Hauptmanu, 1896
 Inv. št. 50
 DIPLOMA Janku Mlakarju, 1897
 Inv. št. 51
 PRAPOR Jeseniške podružnice Turistovskega kluba Skala, 1924
 Inv. št. 134
 PRIJAVNICA za članstvo v Jeseniški podružnici TK Skala, okrog 1924
 Inv. št. 176
 KNJIŽICA Pravila Turistovskega kluba Skala, 1920/21
 Inv. št. 413
 REDITELJSKI TRAK Turistovskega kluba Skala, po letu 1921
 Inv. št. 182
 VABILO na občni zbor Kranjskogorske podružnice Slovenskega planinskega društva, 1914
 Inv. št. 280
 KNJIGA ZAPISNIKOV Slovenskega planinskega društva, 1899–1906
 Inv. št. 1488
 GLAVNA KNJIGA Slovenskega planinskega društva, 1906–1911
 Fond PZS, arh. škatla 3.
 VABILO na občni zbor planinskega društva Kum Trbovlje, 1952
 Fond PZS, arh. škatla 4.
 PRIJAVNICA za članstvo v planinskem društvu, 1951
 Fond PZS, arh. škatla 5.
 KNJIGA ZAPISNIKOV Jeseniške podružnice Turistovskega kluba Skala, 1923–1925
 Fond TMZ, arh. škatla 1.
 KNJIGA ZAPISNIKOV osrednjega odbora Slovenskega planinskega društva, 1925–1929
 Fond TMZ, arh. škatla 2.
 BROŠURA Planinske zveze Slovenije, 2001, častni kodeks slovenskih planincev
 Knjižnica
 PROŠNJA za ustanovitev gorskega društva »Triglavski prijatelji« in prva stran pravil, 1872 (kopija, original hrani ARS)
 PRAVILA Slovenskega planinskega društva, prva stran, 1893 (kopija, original hrani ARS)
 KNJIGA dr. Arnošt Brilej: Priročnik za planince, SPD 1939
 knjižnica

3. SKLOP: IZBIRAM CILJ IN POT

KNJIGA Pavel Kunaver: Na planine!, 1921 – prvi planinski priročnik
 Inv. št. 72
 ZEMLJEVID Kamniško-Savinjskih Alp, 1924
 Fond PZS, arh. škatla 5.
 ROVNICI za čiščenje poti, začetek 20. stol.
 Inv. št. 86 in 88
 SIDRNA KLINA s prve poti na Škrlatico, 1909
 Inv. št. 89
 KNJIŽICA seznam markiranih poti Slovenskega planinskega društva, 1906
 Inv. št. 127

KAŽIPOTNA TABLA za kočo Marije Terezije DOAV, pred 1. svetovno vojno
Inv. št. 29
KAŽIPOTNA TABLA »Kriška jezera-Razor-Kr. Gora,SPD«, pred 2. svetovno vojno
Inv. št. 83
KAŽIPOTNA TABLA »Vrata – hotel Aljažev dom, SPD«, 1903
Inv. št. 84
KAŽIPOTNA TABLA "Skozi Kot do Staničeve koč... " SPD, pred 2. svetovno vojno
Inv. št. 420
KAŽIPOTNA TABLA "Hanzova stena", 1926
Inv. št. 503
KAŽIPOTNA TABLA "SPD 1907, na Dražgoše", 1907
Inv. št. 818
KAŽIPOTNA TABLA "Mrzli studenec – Konjščica – Triglav SPD", pred 2. svetovno vojno
Inv. št. 895
KAŽIPOTNA TABLA "Vodnikova koč 10 min", pred 2. svetovno vojno
Inv. št. 896
KAŽIPOTNA TABLA "Križ – Stenar SPD", pred 2. svetovno vojno
Inv. št. 897
KAŽIPOTNA TABLA »Vrata – Aljažev dom – Triglav – SPD«, pred 2. svetovno vojno
Inv. št. 1524
KAŽIPOTNA TABLA »Galerije Mojstrana SPD«, pred 2. svetovno vojno
Inv. št. 1571
OZNAČEVALNA TABLA »Pot zgradilo SPD«, pred 2. svetovno vojno
Inv. št. 85
DEL JEKLENE VRVI s poti čez Rž na Kredarico, 1910
Inv. št. 890
ZNAČKA Slovenske planinske poti
Inv. št. 669
SEZNAM markiranih poti Slovenskega planinskega društva, 1893
Arh. škatla 3. PZS
KNJIŽICA navodil markacijskega odseka Slovenskega planinskega društva, 1924
Fond PZS, arh. škatla 5.
DNEVNIK Beograjčana s Slovenske planinske transverzale, 1954–1955
Fond PZS, arh. škatla 6.
DNEVNIK in ŠTAMPILJKA Slovenske planinske transverzale
Fond TMZ, arh. škatla 15. in inv. št. 594
DOGOVOR o popravilu planinske poti, 1955
Fond TMZ, arh. škatla 8.

4. SKLOP: PRIPRAVLJAM SE NA POT

VRV, konoplja, pred 2. svetovno vojno
Inv. št. 79
VRV, manila konoplja, pred 2. svetovno vojno
Inv. št. 7
KROŠNJA, druga polovica 19. stoletja
Inv. št. 92
TORBA gorskega vodnika, druga polovica 19. stoletja
Inv. št. 110
PLATNENA TORBA, začetek 20. stoletja
Inv. št. 1038
VREČA, pred 2. svetovno vojno
Inv. št. 1088
NAHRBTNIK, pred 2. svetovno vojno
Inv. št. 1490
TELEČNJAK iz obdobja 2. svetovne vojne
Inv. št. 2082
NAHRBTNIK, alpinistični, 1970
Inv. št. 2138

NAHRBTRNIK, alpinistični, med obema vojnama
Inv. št. 1673
LESENA ČUTARA, pred 1. svetovno vojno
Inv. št. 1518
ALUMINIJASTA ČUTARA, pred 2. svetovno vojno
Inv. št. 1674
TERMO STEKLENICA, po 2. svetovni vojni
Inv. št. 1676
BENCINSKI GORILNIK, po 2. svetovni vojni
Inv. št. 388
GORILNE TABLETE, sredina 20. stoletja
Inv. št. 390
JEDILNI PRIBOR, aluminij, sredina 20. stoletja
Inv. št. 391
ŠKATLA za shranjevanje hrane, sredina 20. stoletja
Inv. št. 392
ŠKATLA za zaseko, druga polovica 19. stoletja
Inv. št. 113
POSODICA za pripravo čaja, kave, sredina 20. stoletja
Inv. št. 394
PUTRIH za vodo, druga polovica 19. stoletja
Inv. št. 116
PIPEC – nožek, sredina 20. stoletja
Inv. št. 402
PLANINSKA PALICA, leskova, pred 2. svetovno vojno
Inv. št. 19
PLANINSKA PALICA, jesenova, pred 2. svetovno vojno
Inv. št. 22
POPOTNA PALICA
Inv. št. 860
KRPLJE, lesene, pred 2. svetovno vojno
Inv. št. 76, 500, 504, 1505, 1678
KRPLJE, aluminijaste, po 2. svetovni vojni
Inv. št. 1871
CEPIN za pohode, pred 2. svetovno vojno
Inv. št. 1498
CEPIN z nabitkom, pred 2. svetovno vojno
Inv. št. 1496
CEPIN, pred 2. svetovno vojno
Inv. št. 2125
GAMAŠE, trideseta leta prejšnjega stoletja
Inv. št. 906
VETROVKA, platnena
Inv. št. 904, 905, 1931
ROKAVICE, volnene, sredina 20. stoletja
Inv. št. 408
PULOVER, volnen, sredina 20. stoletja
Inv. št. 409
NOGAVICE, volnene, sredina 20. stoletja
Inv. št. 407
PUMPARICE, moške, po 2. svetovni vojni
Inv. št. 1491
PUMPARICE, ženske, po 2. svetovni vojni
Inv. št. 1672
PLANINSKI ČEVLJI – GOJZERJI, z okovjem tricouni
Inv. št. 822
PLANINSKI ČEVLJI s podplatom iz gume
Inv. št. 823
PLANINSKI ČEVLJI – KVEDROVCI, sredina 20. stoletja

Inv. št. 140
PLANINSKI ČEVLJI, tovarna Alpina, po 2. svetovni vojni
Inv. št. 1092
PLANINSKI ČEVLJI – GOJZERJI, s kroparskimi žebli
Inv. št. 332
PLANINSKI KLOBUKI
Inv. št. 400, 401, 865

5. SKLOP: V GORE GREM Z VODNIKOM

FOTOGRAFIJA – prvi vodniški tečaj Slovenskega planinskega društva, Ljubljana 1906
Inv. št. 91
FOTOGRAFIJA – vodnika in turista pred gostilno Šmerc, Mojstrana 1902
Inv. št. 201
KNJIŽICA GORSKEGA VODNIKA Nemško-avstrijskega planinskega društva, pred 1. svetovno vojno
Inv. št. 117
KNJIŽICA GORSKEGA VODNIKA Slovenskega planinskega društva, pred 2. svetovno vojno
Inv. št. 119
TISKOVINA Pristojbine za gorske vodnike in nosače, 1931
Fond TMZ, arh. škatla 15.
KNJIŽICA Navodila za izvajanje poklica gorskega vodnika, v nemščini, 1891
Inv. št. 115
IZKAZNICA GORSKEGA VODNIKA Planinske zveze Slovenije, 1964–1983
Fond PZS, arh. škatla 6.
ZNAK GORSKEGA VODNIKA Nemško-avstrijskega planinskega društva, pred 1. svetovno vojno
Inv. št. 112
ZNAK GORSKEGA VODNIKA Slovenskega planinskega društva, pred 1. svetovno vojno
Inv. št. 120
ZNAK GORSKEGA VODNIKA Slovenskega planinskega društva, med obema vojnama
Inv. št. 1552
ZNAČKA »Gorski vodnik PZS«, po 2. svetovni vojni
Inv. št. 658
ZNAČKA »Vodnik Slov. plan. društva«, pred 2. svetovno vojno
Inv. št. 1552
ZNAK »Združenje GV Slovenije. Gorski vodnik Jaka Čop«, po 2. svetovni vojni
Inv. št. 1380
ZNAK »Združenje GV Slovenije. Gorski vodnik Andrej More«, po 2. svetovni vojni
Inv. št. 1551
ZNAČKA »Mladinski vodnik PZS«, po 2. svetovni vojni
Inv. št. 1378
NAŠITEK gorskega vodnika Planinske zveze Slovenije, po 2. svetovni vojni
Inv. št. 1567
VODNIŠKA SVETILKA Janeza Pečarja - Bobka, pred 1. svetovno vojno
Inv. št. 108
PALICA gorskega vodnika, pred 2. svetovno vojno
Inv. št. 104
DALJNOGLED, pred 2. svetovno vojno
Inv. št. 109
VODNIŠKA TORBA Gregorja Žerjava, pred 2. svetovno vojno
Inv. št. 111
GOJZERJI, z žebli kroparji in lesenimi cveki, pred 2. svetovno vojno
Inv. št. 155

6. SKLOP: HODIM PO GORSKEM SVETU IN GA SPOZNAVAM

SKUPEK KRISTALOV KALCITA

Inv. št. 1

PLASTNATI APNEVEC

Inv. št. 8

ZGORNJETRIASNI NORIJSKI APNEVEC S POLŽI

Inv. št. 11 a

AMONITI IZ ZGORNJETRIASNEGA TUVALSKEGA APNECA

Inv. št. 11 b

ZGORNJETRIASNI KARNIJSKI APNEVEC S ČRNIMI ROŽENCI

Inv. št. 11 c

ZGORNJETRIASNI APNEVEC S KORALAMI (RAZORSKI APNEVEC)

Inv. št. 12 a

ZGORNJETRIASNI NORIJSKI OSTANKI KORAL

Inv. št. 12 b

OSTANKA AMONITNIH HIŠIC V ZGORNJEJURSKEM APNEVCU

Inv. št. 13

FOSILNI OSTANKI V SPODNJETRIASNEM LAPORASTEM APNEVCU

Inv. št. 14

SREDNJETRIASNI LADINIJSKI APNEVEC Z LUPINAMI ŠKOLJK

Inv. št. 15 a

IGNIMBRITNI TUF, KAMNINA IZ ČASA SREDNJETRIASNEGA VULKANIZMA

Inv. št. 15 b

MNOŽICA OSTANKOV KALCITNIH ALG TEUTLOPORELLA TRIASINA

Inv. št. 15 c

GAMS Z MLADIČEM, nagačen

Inv. št. 17

ZNAK ČUVAJTE PLANINSKO FLORO

Inv. št. 603

ZNAČKA NADZORNIKA V TRIGLAVSKEM NARODNEM PARKU

Inv. št. 1382

ZNAČKA PRIJATELJ PLANIN

Inv. št. 1283

ZNAČKA GORSKE STRAŽE, PO LETU 1954

Inv. št. 1730

LETAK S ŠALJIVIM PLANINSKIM VREMENOKAZOM, PRED 2. SVETOVNO VOJNO

Fond PZS, arh. škatla 3.

LETAK GORSKE STRAŽE, PO LETU 1954

Fond PZS, arh. škatla 4.

IZKAZNICA GORSKE STRAŽE, 1970–1974

Fond TMZ, arh. škatla 16.

LETAK O VAROVANJU LEPOTE NAŠIH GORA, 1955

Fond PZS, arh. škatla 4.

PRIJAVNICA ZA GORSKO STRAŽO, USTANOVLJENO LETA 1954

Fond PZS, arh. škatla 5.

OZNAČEVALNA TABLA NARODNI PARK – LOGARSKA DOLINA – OKREŠELJ, pred 2. svetovno vojno

Inv. št. 894

7. SKLOP: ČE SE ZGODI NESREČA

VOTIVNA TABLA v spomin trem žrtvam plazu, Rateče 1852

Inv. št. 78

KOVČEK s sanitetnim materialom, pred 1. svetovno vojno

Inv. št. 231–235

LISTI – sezname vsebine kovčka rešilnih odsekov, vsebine torbe rešilnih postaj in materiala na reševalnih postajah, pred 2. svetovno vojno

Inv. št. 230 in Fond TMZ, arh. škatla 8.

ČLANSKI IZKAZNICI Gorske reševalne službe Planinske zveze Slovenije, po 2. svetovni vojni

Inv. št. 259, 1043

ČLANSKA IZKAZNICA GRS SPD – osrednjega reševalnega odseka, pred 2. svetovno vojno

Inv. št. 252

ČLANSKA IZKAZNICA reševalne službe SPD, pred 2. svetovno vojno

Fond TMZ, arh. škatla 15.

ZNAČKE Gorske reševalne službe Planinske zveze Slovenije, po 2. svetovni vojni

Inv. št. 1547, 1735

NAŠITEK Gorske reševalne službe Planinske zveze Slovenije, po 2. svetovni vojni

Inv. št. 1566

OBRAZCI obvestil o nesreči, po 2. svetovni vojni

Inv. št. 307

REŠEVALNA VREČA z drogom

Inv. št. 311

REŠEVALNI ČOLN – aki, lesen

Inv. št. 313

REŠEVALNI ČOLN – aki, aluminijast

Inv. št. 317

BAKLA iz povoskane jute in papirja

Inv. št. 316

GORSKA NOSILA – mariner

Inv. št. 319

GORSKI SEDEŽ – graminger

Inv. št. 320

OBVEŠČEVALNA TABLA Rešilna postaja SPD, pred 2. svetovno vojno

Inv. št. 1577

OBVEŠČEVALNA TABLA Gorske reševalne službe, po 2. svetovni vojni

Inv. št. 324

ZASILNA NOSILA

Inv. št. 312

PLAZOVNA SONDA, pred 2. svetovno vojno

Inv. št. 327

BILGERI SONDA, po 2. svetovni vojni

Inv. št. 1883

PLAZOVNA ŽOLNA, v uporabi od šestdesetih let 20. stol.

Inv. št. 1876

ČELADA gorskega reševalca, aluminijasta

Inv. št. 294

ČELADA gorskega reševalca, usnjena

Inv. št. 1858

KOMPLET ORODJA gorskih reševalcev, po 2. svetovni vojni

Inv. št. 1885

CEPIN gorskega reševalca, 1950

Inv. št. 498

CEPIN gorskega reševalca, 1990

Inv. št. 1648

PRENOSNE RADIJSKE POSTAJE, v uporabi od šestdesetih let 20. stol.

Inv. št. 306, 1877–1880

ŠKATLA s prvo pomočjo, po 2. svetovni vojni

Inv. št. 303

NOSILEC JEKLENICE s priborom, v uporabi od petdesetih let 20. stol.

Inv. št. 1881

BAJALICA za iskanje ponesrečenih pod plazom, po 2. svetovni vojni

Inv. št. 1872

ŽELVA za zaščito jeklenice, po 2. svetovni vojni

Inv. št. 1869

ŽABICA za začasno ustavitev in pritrditev obremenjene jeklenice pri podaljševanju, po 2. svetovni vojni

Inv. št. 1859

ZAVORNI KOLUT, lesen, v uporabi pri reševanju z vitlom

Inv. št. 321

REŠEVALNI BOBEN, prototip Aleša Kunaverja, 1959

Inv. št. 2130

KOS JUTE z vrvico in iglo

Inv. št. 314

8. SKLOP: USTAVIL SEM SE V PLANINSKI KOČI

TABLA s Koče Marije Terezije na Ledinah pod Triglavom, 1909/1910

Inv. št. 26

TABLA z Dežmanove koče pod Triglavom, 1885/1886

Inv. št. 27

TABLA s Koče pri Triglavskih jezerih, 1880

Inv. št. 28

MAKETA – Spodnja koča na Golici, 1892, povečana 1896, požgana 1943 (maketo izdelal Marjan Dolinšek leta 1957)

Inv. št. 39

MAKETA – Skalaški dom na Voglu, 1934, požgan 1943 (maketo izdelal Marjan Dolinšek leta 1961)

Inv. št. 144

MAKETA – Vodnikova koča na Velem polju, odprta 1895 (maketo izdelal Marjan Dolinšek)

Inv. št. 227

MAKETA – Češka koča na Spodnjih Ravneh pod Grintovcem, odprta 1900

Inv. št. 911

MAKETA – Koča na Pesku, odprta 1929

V hrambi za nedoločen čas, lastnik PD Slovenske Konjice

VPISNA KNJIGA Valvasorjeve koče pod Stolom, 1904–1912

Inv. št. 31

VPISNA KNJIGA Orožnove koče na Črni prsti, 1894–1907

Inv. št. 844

VPISNA KNJIGA Koče v Planici, 1899–1903

Inv. št. 52

VPISNA KNJIGA Češke koče na Spodnjih Ravneh pod Grintovcem, 1907–1921

Inv. št. 836

VPISNA KNJIGA Prešernove koče na Stolu, 1910–1922

Inv. št. 837

VPISNA KNJIGA Kadilnikove koče na Golici, 1932

Inv. št. 838

VPISNA KNJIGA Pogačnikovega doma pri Kriških jezerih, 1952

Inv. št. 839

VPISNA KNJIGA Vilfanove koče na Begunjščici, 1928–1937

Inv. št. 843

VPISNA KNJIGA Koče na Veliki planini, 1940–1947

Inv. št. 847

VPISNA KNJIGA Skalaške koče na Rožci, 1931–1936

Inv. št. 145

SPOMINSKA KNJIGA ob odprtju Valvasorjevega doma pod Stolom, 1954

Inv. št. 850

SPOMINSKA KNJIGA ob odprtju Vodnikovega doma na Velem polju, 1958

Inv. št. 1489

VABILO na odprtje Planinskega doma na Lisci, 1952

Fond PZS, arh. škatla 4.

NAČRT prvega Aljaževega doma v Vratih, 1904

Fond PZS, arh. škatla 3.

ZAVAROVALNA KNJIŽICA za Kočo Kamniške podružnice SPD na Kamniškem sedlu, 1906

Fond PZS, arh. škatla 3.

VABILO na odprtje Sokolskega planinskega doma na Pohorju, 1939

Fond PZS, arh. škatla 6.

CENIK iz Aljaževega doma, okrog 1980

Fond TMZ, arh. škatla 7.

DEL RAČUNOV, POTRDIL za Aljaževe gradnje, 1909–1926

Fond TMZ, arh. škatla 10.

LIST – dogovor o oskrbnikovi službi, po 2. svetovni vojni
Fond TMZ, arh. škatla 10.
ZAHVALA Planinskega društva Bovec, 1961
Fond TMZ, arh. škatla 10.
OBVESTILO iz Koče v Krnici, pred 2. svetovno vojno
Fond TMZ, arh. škatla 15.
OBVEZNICA za gradnjo doma na Kumu, 1954
Fond PZS, arh. škatla 4.
KNJIGA LASTNINE Slovenskega planinskega društva, 1923–1934
Inv. št. 852
MAKETA Kadilnikove koče na Golici, odprta 1905, požgana 1943 (maketo izdelal Marjan Dolinšek leta 1957)
Inv. št. 226
ŽIG Kadilnikove koče na Golici, pred 2. svetovno vojno
Inv. št. 222

9. SKLOP: KOT ALPINIST OBISKUJEM DOMAČE IN TUJE STENE IN VRHOVE

MAKETA – Bivak II Pod Rokavi, 1937 (maketo izdelal Marjan Dolinšek leta 1960)
Inv. št. 142
MAKETA – Bivak I v Veliki Dnini, 1935 (maketo izdelal Marjan Dolinšek leta 1960)
Inv. št. 143
VPISNA KNJIGA Bivaka I v Veliki Dnini, 1935–1952
Inv. št. 146
KASETA z vpisno knjigo za alpiniste, Mali Rokav, 1951
Inv. št. 892
VPISNE DOZE iz bivakov, od 1927 do 1968
Inv. št. 1064–1069
OBRAZEC – navodilo obiskovalcem Bivaka IV, 1972
Fond TMZ, arh. škatla 8.
LIST – sporočilo skalaša kolegu, pred 2. svetovno vojno
Fond TMZ, arh. škatla 10.
PLEZALNA KLADIVA
Inv. št. 190, 260, 335, 336, 2046
DEREZE za pete
Inv. št. 195
DEREZE šesterke
Inv. št. 157
DEREZE avčinke dvanajsterke
Inv. št. 1499
DEREZE ekenštajinke
Inv. št. 338
DEREZE deseterke
Inv. št. 339
DEREZE polovične avčinke
Inv. št. 1500
PLEZALNI ČEVLJI, moški, pred 2. svetovno vojno
Inv. št. 154, 296
PLEZALNI ČEVLJI, ženski, pred 2. svetovno vojno
Inv. št. 1049
PLEZALNI KLINI
VPONKE
ŽELEZO za vzpenjanje
Inv. št. 1625
NAHRBTNIK, model Jalovec, po 2. svetovni vojni
Inv. št. 2058
LEDENIŠKA OČALA, okrog 1950
Inv. št. 2064, 2065
CEPINI alpinistov, sredina 20. stoletja
Inv. št. 1655, 2049, 1493

PLEZALNA LESTVICA, po 2. svetovni vojni
Inv. št. 891
PLEZALNI PAS, po 2. svetovni vojni
Inv. št. 325
PLEZALNA ČELADA, okrog 1960
Inv. št. 2048
KRATKE SMUČI za dričanje in sestopanje, okrog 1960
Inv. št. 2051
VISEČE STOJIŠČE, okrog 1950
Inv. št. 2066
PLEZALNE VRVI
Inv. št. 497
VETROVKA, odprava Makalu 1972, 1975
Inv. št. 1903
NAHRBTNIK, odprava Makalu 1972, 1975
Inv. št. 1901
PULLOVER, odprava Makalu 1972, 1975
Inv. št. 1904
PULLOVER IN KAPA, odprava Lhotse 1981
Inv. št. 1907
PROTEKTORJI, odprava Lhotse 1981
Inv. št. 1908
ALPINISTIČNI ČEVLJI, odprava Lhotse 1981
Inv. št. 1909
VREČE za opremo himalajskih odprav, po 2. svetovni vojni
Inv. št. 1944, 1945, 1946
SOD za opremo, odprava Ganeš 1994
Inv. št. 1924
KLOBUK, odprava Trisul 1960
Inv. št. 1934
PLEZALNA ČELADA, odprava Lhotse 1981
Inv. št. 1938
PUHOVKA, odprava Makalu 1972, 1975
Inv. št. 1941
HLAČE, odprava Makalu 1972, 1975
Inv. št. 1941
KAPA, odprava Makalu 1972, 1975
Inv. št. 1942
PROTEKTORJI, odprava Makalu 1972, 1975
Inv. št. 1049
ŠKORNJI, uporaba v baznih taborih, odprava Makalu 1972, 1975
Inv. št. 1949
NOTRANJI ŠKORENJ, odprava Makalu 1972
Inv. št. 1948
PLEZALNA VRV, odprava Makalu 1972
Inv. št. 1950
DVOJNI ČEVLJI, odprava Cordillera Real, Bolivija 1964
Inv. št. 1059
HIMALAJSKI ŠKORNJI, 1969
Inv. št. 509

10. SKLOP: PRISPEL SEM NA VRH

ŠTAMPILJKE z vrhov gora
Inv. št. 416, 1685, 423, 529, 590, 588, 580, 556, 535, 522, 519, 1689, 1690, 1691, 1692, 1693, 1694, 1695
PRVA VPISNA KNJIGA Aljaževega stolpa, 1895
Inv. št. 1641
MIZICA/ŠTEDILNIK s Kredarice oz. z vrha Triglava, pred 1. svetovno vojno
Inv. št. 21461

11. SKLOP: GORE PUŠČAJO SLEDI

KNJIGA Rudolf Baumbach: Zlatorog, 1896

Inv. št. 1653

KNJIGA Anton Aškerc: Zlatorog – narodna pravljica izpod Triglava, 1904

Inv. št. 64

DNEVNIKI Minke Mali Moje gore, 1930–1984

Inv. št. 215

RELIEF plezalca, bron

Inv. št. 926

OTROŠKI KIPEC planinca, terakota

Inv. št. 1160

JUŠNIK, prva polovica 20. stol.

Inv. št. 1041

ALBUM za fotografije, prva polovica 20. stol.

Inv. št. 1850

PLANINSKI VESTNIK, vezan letnik 1970

Knjižnica

PLEZALNI ZAPISKI Mihe Potočnika, 1933–1956

Inv. št. 136

PLEZALNI ZAPISKI Karla Koreninijs, 1928–1940

Inv. št. 137

SPOMINSKA KNJIGA Turistovskega kluba Skala, pred 2. svetovno vojno

Inv. št. 147

FOTOGRAFIJA skupina Kmečka ohcet pri Zlatorogu, zastopnica Kranjske na državnem slavlju, Dunaj 1908

Inv. št. 364

PLANINSKI SPOMINEK, planika v lesu, 1937

Inv. št. 864

NOTE za film Triglavske strmine (1932), Bojan Adamič, 1963

Fond PZS, arh. škatla 2.

PESEM ob odprtju Slovenskega doma na Vršiču, tipkana, 1912

Fond TMZ, arh. škatla 8.

RAZSTAVLJENO GRADIVO

FILMSKO GRADIVO:

- ✦ V KRALJESTVU ZLATOROGA, 1931, producent Turistovski klub Skala Ljubljana; scenarista Juš Kozak, Janko Ravnik; režiser in snemalec Janko Ravnik
- ✦ MOUNT EVEREST, TV Slovenija 2009, producentka Mateja Vodeb; ideja in scenarij Viki Grošelj
- ✦ TRISUL – varuh boginje, snemalci Aleš Kunaver, Anton Sazonov Tonač, Vanja Matijevac; obnova filmov Filmski studio KUD CINEAST Borko Radešček, Ljubljana, v sodelovanju z Arhivom Republike Slovenije, 2006
- ✦ MAKALU, 30 LET POZNEJE, RTV Slovenija 2005, scenarij Viki Grošelj; snemalci Joško Božič, Stipe Božič, Rafko Vodusek; režija Stipe Božič; izvršni producent Gorazd Barač
- ✦ GORSKO REŠEVANJE V SLOVENIJI, TV SLO 1998, redakcija in realizacija Marjeta Keršič Svetel; snemalca Janez Hrovat, Pavle Šribar; producent Andrej Hernec; gradivo iz oddaj Gore in ljudi režiserjev Staša Potočnika, Matjaža Žbontarja in Bogdana Mrovljeta

11. SKLOP: GORE PUŠČAJO SLEDI

FOTOGRAFIJA:

BOGUMIL BRINŠEK:

- ✦ Pogled na Triglav s Kriških podov/Triglav s Sovatne, 1910–1913 (last: Planinsko društvo Snežnik, Ilirska Bistrica)
- ✦ Pogled čez opast, 1908–1911 (last: Vojko Čeligoj, Ilirska Bistrica)
- ✦ Grintavci od Vodice, 1907–1914 (last: Vojko Čeligoj, Ilirska Bistrica)
- ✦ Zasnežena gorska stena, 1907–1914 (last: Vojko Čeligoj, Ilirska Bistrica)
- ✦ Pogled v dolino, 1907–1914 (last: Vojko Čeligoj, Ilirska Bistrica)
- ✦ Megleno morje nad Gornjesavsko dolino, okrog 1909 (last: Vojko Čeligoj, Ilirska Bistrica)
- ✦ Babe na Kamniškem sedlu, 1907–1914 (nahajališče originala ni znano)
- ✦ Dolgi hrbet, okrog 1911 (nahajališče originala ni znano)
- ✦ Skalni zob, 1907–1914 (last: Vojko Čeligoj, Ilirska Bistrica)
- ✦ Razor, 1907–1914 (last: Janja Dujc, Ilirska Bistrica)
- ✦ Jutro na Veliki planini, 1911 ali prej (last: Janja Dujc, Ilirska Bistrica)
- ✦ Rudolf Badjura pod Malim Snežnikom, 31. 3. 1907 (nahajališče originala ni znano)
- ✦ Skalno okno, 1907–1914 (last: Janja Dujc, Ilirska Bistrica)
- ✦ Jama Vratnica, 1910–1913 (last: Vojko Čeligoj, Ilirska Bistrica)
- ✦ Mačkova jama nad Podpečjo v Dobrepoljah, 1910–1913 (nahajališče originala ni znano)
- ✦ Široka jama pri Glažuti pod Veliko goro pri Kočevju, 1910–1913 (nahajališče originala ni znano) Požiralnik v Račni, 1910–1913 (last: Vojko Čeligoj, Ilirska Bistrica)
- ✦ Požiralnik pri Račni, 1910–1913 (last: Vojko Čeligoj, Ilirska Bistrica)
- ✦ Kačar, 1907–1914 (last: Vojko Čeligoj, Ilirska Bistrica)
- ✦ Kamniško sedlo, 1908–1914 (last: Vojko Čeligoj, Ilirska Bistrica)
- ✦ Sv. Jakob, prvi sneg v novembru, 1910 (last: Vojko Čeligoj, Ilirska Bistrica)

JAKA ČOP:

- ✦ Viharnik (hrani GMJ – SPM)
- ✦ Bohinjsko jezero (hrani GMJ – SPM)
- ✦ Pavrova domačija v Trenti (hrani GMJ – SPM)
- ✦ Studorski kozolci (hrani GMJ – SPM)
- ✦ Škraplje na Komni (hrani GMJ – SPM)
- ✦ Igra meglenih valov (hrani GMJ – SPM)
- ✦ Na gozdni meji (hrani GMJ – SPM)
- ✦ Trentarica pri preji (hrani GMJ – SPM)
- ✦ Planina v Lazu – Janez Ceklin - Šmonc pri delu (hrani GMJ – SPM)
- ✦ Pot v gore – Razorjeva skupina (hrani GMJ – SPM)

- ⊕ Planina Kuhinja počiva (hrani GMJ – SPM)
- ⊕ Triglav s Sovatne (hrani GMJ – SPM)
- ⊕ Kozolci na Rutu v Baški grapi (hrani GMJ – SPM)
- ⊕ Megle pod Špikom (hrani GMJ – SPM)
- ⊕ Megleno morje nad Trento (hrani GMJ – SPM)
- ⊕ Goličica (hrani GMJ – SPM)
- ⊕ Dolina Kot (hrani GMJ – SPM)
- ⊕ Ponosni kozel (hrani GMJ – SPM)
- ⊕ Pavrov most čez Sočo (hrani GMJ – SPM)
- ⊕ Viharnik (hrani GMJ – SPM)

JANKO RAVNIK:

- ⊕ Triglav in njegova soseščina z Rožce (last: Matej Ravnik, Maribor)
- ⊕ Idila na Slemenu pod Jalovcem (last: Matej Ravnik, Maribor)
- ⊕ Uskovnica: oblaki se zbirajo ... (last: Matej Ravnik, Maribor)
- ⊕ Na Vogarju (last: Matej Ravnik, Maribor)
- ⊕ Ostenje Lepega Špičja nad Trebiščino (last: Matej Ravnik, Maribor)
- ⊕ Zadlaz nad Tolminom (last: Matej Ravnik, Maribor)
- ⊕ Ob sončnem zatonu na Polževem (last: Matej Ravnik, Maribor)
- ⊕ Blesteča zima tudi na Rožniku pri Ljubljani (last: Matej Ravnik, Maribor)
- ⊕ Planšarski stan na planini Grintavca v Bohinju (last: Matej Ravnik, Maribor)
- ⊕ Izza Pršivca nad Bohinjskim jezerom prodira sončna luč (last: Matej Ravnik, Maribor)
- ⊕ Poprovec, stražar Doline Triglavskih jezer (last: Matej Ravnik, Maribor)
- ⊕ Okleščeni samotar na Komni (last: Matej Ravnik, Maribor)
- ⊕ Na bohinjskih senožetih – jug prihaja (last: Matej Ravnik, Maribor)
- ⊕ Zimski dan na Koprivniku (last: Matej Ravnik, Maribor)
- ⊕ Ogradi – mogočna obroba planine Krstenice (last: Matej Ravnik, Maribor)
- ⊕ Planina v Lazu v zimskem zatišju (last: Matej Ravnik, Maribor)
- ⊕ Svetlobe in sence – obala Bohinjskega jezera (last: Matej Ravnik, Maribor)
- ⊕ »Triglavske vode« (dr. Kugy) – slapovi Mostnice (last: Matej Ravnik, Maribor)
- ⊕ Zimski raj v okolju Vogla (last: Matej Ravnik, Maribor)
- ⊕ »Oj Triglav, moj dom, kako si krasan!« (last: Matej Ravnik, Maribor)

SLAVKO SMOLEJ:

- ⊕ Igra meglenih valov pod Stenarjem in Triglavsko severno steno, 12. 1. 1936 (last: Igor Smolej, Bled)
- ⊕ Na Veliki Martuljški Ponci, božič 1936 (last: Igor Smolej, Bled)
- ⊕ Zimski vzpon na Veliko Ponco, 15. 2. 1936 (last: Igor Smolej, Bled)
- ⊕ Travnik s Slemenom (last: Igor Smolej, Bled)
- ⊕ Krnsko jezero (last: Igor Smolej, Bled)
- ⊕ Četrto Triglavsko jezero (last: Igor Smolej, Bled)
- ⊕ Pogled s Triglava na Cmir, Begunjski vrh, Vrbanovo špico (last: Igor Smolej, Bled)
- ⊕ Lepa Komna – Kal (last: Igor Smolej, Bled)
- ⊕ Tičarica (last: Igor Smolej, Bled)
- ⊕ Dolina Triglavskih jezer (last: Igor Smolej, Bled)
- ⊕ Sestop po grebenu Rokavov, 12. 1. 1936 (last: Igor Smolej, Bled)
- ⊕ Triglav in njegova severna stena s Sovatne, pred letom 1959 (last: Igor Smolej, Bled)
- ⊕ Seznam barvnih slik:
- ⊕ Narcisne poljane v Plavškem Rovtu (last: Igor Smolej, Bled)
- ⊕ Jetrniki (last: Igor Smolej, Bled)
- ⊕ Čeladasta kukavica (last: Igor Smolej, Bled)
- ⊕ Lepi čoveljci (last: Igor Smolej, Bled)
- ⊕ Rumeni svišč, košutniki (last: Igor Smolej, Bled)

- ✦ Brezstebelna lepnica (last: Igor Smolej, Bled)
- ✦ Triglavska roža (last: Igor Smolej, Bled)
- ✦ Trnati osat (last: Igor Smolej, Bled)
- ✦ Turska lilija (last: Igor Smolej, Bled)
- ✦ Kobulasta vetrnica (last: Igor Smolej, Bled)
- ✦ Modra turska preobjeda (last: Igor Smolej, Bled)
- ✦ Orlica (last: Igor Smolej, Bled)

KIPARSKA DELA:

- ✦ JAKOB SAVINŠEK: Spomenik Juliusu Kugyju, Trenta, 1953 (foto Tone Škarja)
- ✦ JANEZ PIRNAT: Spomenik Valentinu Staniču, Kanal ob Soči, 1957 (foto Oton Naglost)
- ✦ STOJAN BATIČ: Spomenik štirim srčnim možem, Ribčev Laz, 1978 (foto Miha Pavšek)
- ✦ NEBOJŠA MITRIČ: Spomenik Jakobu Aljažu, Dovje, 1989 (foto Silvo Kokalj)
- ✦ FRANC PURG: Spomenik Franu Kocbeku in Johannesu Frischaufu, Logarska dolina, 1993 (foto Marko Slapnik)
- ✦ MARJAN KERŠIČ - BELAČ: Kralj Matjaž, Peca, 1961 (foto Ernest Preglav)

SLIKARSKA DELA:

- ✦ EDO DERŽAJ: Plezalec v zasneženi steni, 1938, olje/vezana plošča, 49 × 37,5 cm
last: France Zupan, vir: Planinski vestnik, 6 - 2006
- ✦ JAKA TORKAR: Večer v Krnici, 1989, olje/platno, 50 × 50 cm
last: družina Žerjav, Kranjska Gora
vir: Jaka Torkar: 1932–2002, monografija ob 70-letnici rojstva, Gornjesavski muzej Jesenice, 2002
- ✦ MATIJA LOČNIKAR: Panorama Triglavskega pogorja, 1701, akvarelirana risba s sepijo, 1229 × 311 mm, 1461 × 419 mm (fototeka GK NMS)
hrani Narodni muzej Slovenije
- ✦ FRANC KSAVER BARAGA (risba), C. CONTI (bakrorez): Triglav, iz knjige Oryctographia Carniolica, 1778, jedkanica, 310 × 195 mm (fototeka GK NMS)
hrani Narodni muzej Slovenije
- ✦ Franz Seraph von KURZ ZUM THURN U. GOLDENSTEIN: Lesene kočje v dolini Kamniške Bistrice, ok. 1850, lavirana perorisba s tušem, 182 × 229 mm (list), 212 × 263 mm (nosilni karton) (foto: Tomaž Lauko)
hrani Narodni muzej Slovenije
- ✦ VALENTIN HODNIK: Triglav z Velega polja, olje/platno, 52 × 62 cm
hrani Gorenjski muzej (foto: Drago Holinsky)
- ✦ MATIJA JAMA: Martuljkova skupina, 1931, olje/platno, 51 × 86 cm
last: Miha Potočnik
- ✦ PETER ADAMIČ: Špič in Škrlatica s Prisojnika, 1974, olje/platno, 58 × 88 cm
last: Miha Potočnik
- ✦ FRANCE PAVLOVEC: Kamniško sedlo, 1937, olje/platno, 62,5 × 53 cm
© Moderna galerija, Ljubljana (foto: Lado Mlekuž, Matija Pavlovec)
- ✦ GVIDON BIROLLA: Trije možje vrh gore, tempera, tuš (pero)/papir, 17 × 20,2 cm
© Narodna galerija, Ljubljana (foto: Bojan Salaj)
- ✦ LADISLAV BENESCH: Zasavska Sveta gora; 1882, olje/ platno, 30,3 × 55,6 cm
© Narodna galerija, Ljubljana (foto: Bojan Salaj)
- ✦ IVAN FRANKE: Krajina z drevjem (Kamniške planine), 1919, olje/platno, 26 × 33 cm
© Narodna galerija, Ljubljana (foto: Janko Dermastja)
- ✦ MASKIM GASPARI: Kmečki par, 1907, olje/platno, 98 × 59 cm
© Narodna galerija, Ljubljana (foto: Bojan Salaj)
- ✦ FRANCE GODEC: Kamniške planine, 1949, olje/platno na lesonitu, 67 × 83,5 cm
© Narodna galerija, Ljubljana (foto: Janko Dermastja)
- ✦ IVAN GROHAR: Kamnitnik (Zasneženi Kamnitnik), 1905, olje/platno, 87,4 × 99,5 cm
© Narodna galerija, Ljubljana (foto: Bojan Salaj)

- ✦ ANTON KARINGER: Gorska krajina (Triglav iz Bohinja), 1861, olje/platno, 81 × 103,8 cm
©Narodna galerija, Ljubljana (foto: Bojan Salaj)
- ✦ LUDVIK GRILC: Gore z jezerom, 1900, olje/platno, 55 × 68 cm
©Narodna galerija, Ljubljana (foto: Bojan Salaj)
- ✦ FRAN KLEMENČIČ: Severna triglavska stena, 1909, olje/platno, 62,2 × 101,5 cm
©Narodna galerija, Ljubljana (foto: Bojan Salaj)
- ✦ MAKS KOŽELJ: Logarska dolina, 1908, olje/platno, 45 × 66 cm
©Narodna galerija, Ljubljana (foto: Janko Dermastja)
- ✦ MATIJA KOŽELJ: Kočna z Grintovcem (Kočna in Grintovec z Grebena), 1916, olje/lepenka, 35 × 51,5 cm
©Narodna galerija, Ljubljana (foto: Bojan Salaj)
- ✦ MARKO PERNHART: Panorama s Stola IV (Pogled na Koroško, Dravo in Rož), olje/platno, 87 × 189 cm
©Narodna galerija, Ljubljana (foto: Bojan Salaj)
- ✦ LJUBO RAVNIKAR: Bohinjsko jezero, 1984, olje/platno, 67,5 × 80 cm
©Narodna galerija, Ljubljana (foto: Janko Dermastja)
- ✦ FERDO VESEL: Kanin (Svinjak, Monte Canin), 1891, olje/platno, 32 × 40 cm
©Narodna galerija, Ljubljana (foto: Bojan Salaj)
- ✦ BOŽIDAR JAKAC: Slovenska krajina (Martuljkova skupina), 1952, pastel, 48 × 62 cm
hrani Dolenjski muzej Novo mesto
- ✦ JOSIP GERM: Belopeško jezero, 1900, olje/platno, 46,5 × 69 cm
hrani Dolenjski muzej Novo mesto
- ✦ IVE ŠUBIC: V gorah, 1973, olje/iverka, 51 × 33,5 cm
zasebna last
- ✦ SAŠA ŠANTEL: Triglav, 1927, lesorez, 32 × 22 cm
iz zbirke Matjaža Deržaja
- ✦ ANTON GVAJC: Gorska pokrajina, okrog 1925, olje/platno, 74,5 × 49,5 cm
last: Umetnostna galerija Maribor (foto: Ivan Leskošek)

ZVOČNI POSNETKI

POEZIJA:

Izbor iz Človek – gora – poezija (Slovenski pesniki in pesnice o gorah), zbrala in uredila Darinka Petkovšek, PZS 1993

- ✦ VALENTIN VODNIK: VRŠAC (odlomek)
- ✦ ANTON AŠKERC: ZLATOROG (odlomek)
- ✦ SIMON GREGORČIČ: SOČI (odlomek)
- ✦ FRAN SALEŠKI FINŽGAR: TRIGLAVSKI KOČI (odlomek)
- ✦ ALOJZ GRADNIK: TRIGLAV
- ✦ LUDVIK ZORZUT: KRN
- ✦ SIMON JENKO: GORI (odlomek)
- ✦ SREČKO KOSOVEL: POJDIVA, DEKLE (odlomek)
- ✦ FRANCE BALANTIČ: SEN O VRNITVI
- ✦ OTON ŽUPANČIČ: Z VLAKOM
- ✦ MIROSLAV VILHAR: NA GORO (odlomek)
- ✦ JANKO GLAZER: POHORJE – Z RAZGLEDNEGA STOLPA (odlomek)
- ✦ JANEZ MENART: VZPON (odlomek)
- ✦ RADO BORDON: KOPRNENJE PO GORAH (odlomek)
- ✦ DANE ZAJC: ZVONCI NOVEGA DNE (odlomek)

Bralca besedil: Suzana Adžić, Robi Svetina

PROZA:

- ⊕ FRANCE KADILNIK: IZLET NA TRIGLAV, 1866 (odlomek)
- ⊕ JAKOB ALJAŽ: PLANINSKI VESTNIK, 1922 (odlomek)
- ⊕ KLEMENT JUG: ZBRANI PLANINSKI SPISI, 1936 – NA JALOVEC; zapisal 1922 (odlomek)
- ⊕ JULIUS KUGY: IZ ŽIVLJENJA GORNIKA, 1924 (odlomek)
- ⊕ JANKO MLAKAR: IZ MOJEGA NAHRBTNIKA (izbrana dela, 1968), poglavje NEKAJ IZ MORFOLOGIJE IN BIOLOGIJE PLANINCEV, nastalo leta 1935 (odlomek)
- ⊕ BORIS REŽEK: SVET MED GRINTOVCI, 1938 (odlomek)
- ⊕ JANEZ GREGORIN: BLAGOSLOV GORA, 1944 (odlomek)
- ⊕ FRANCE AVČIN: KJER TIŠINA ŠEPETA, 1964 (odlomek)
- ⊕ MIHA POTOČNIK: SREČANJA Z GORAMI, 1968 (odlomek)
- ⊕ PAVEL KUNAVAR: BREZNA IN VRHOVI, 1974 (odlomek)
- ⊕ NEJC ZAPLOTNIK: POT, 1981 (odlomek)
- ⊕ FANNY COPELAND: ČUDOVITE GORE, 1985 (odlomek)
- ⊕ TINE MIHELICH: KLIC GORA, 2005 (odlomek)

Bralca besedil: Suzana Adžić, Robi Svetina

OSEBNA PRIČEVANJA:

Na terenu posnel Janko Rabič, junij–julij 2010

- ⊕ Marjeta Dremelj, članica PD Rimske Toplice
- ⊕ Nina Gradič, mentorica, članica PD Slivnica
- ⊕ Gašper Košak, udeleženec planinskega tabora, član PD Slivnica
- ⊕ Tilen Cmok, udeleženec planinskega tabora, član PD Slivnica
- ⊕ Petra Šustar, članica PD Rimske Toplice
- ⊕ Gregor Rupnik, član PD Bovec
- ⊕ Marinka Petkovšek, članica PD Logatec
- ⊕ Albin Žnidarčič, varuh gorske narave, član PD Sežana
- ⊕ Jožica Poberžnik, članica PD Haki Sveta Trojica
- ⊕ Janez Dovžan, gorski reševalec, član PD Dovje-Mojstrana
- ⊕ Karol Turk, oskrbnik, član PD Loški Potok

GLASBA:

- ⊕ Po jezeru bliz Triglava, Koroški akademski oktet
- ⊕ Na Golici, Ansambel bratov Avsenik
- ⊕ Gorska roža, Andrej Šifrer
- ⊕ Veseli pastir, Miha Dovžan
- ⊕ Aljažu v spomin, Ansambel Marela
- ⊕ Na Kum, Orleki
- ⊕ Pod rožnato planino, Kvartet DO
- ⊕ Klic z gora, Ansambel bratov Avsenik
- ⊕ Ptica vrh Triglava, Braco Koren
- ⊕ Planika, Kamniški koledniki
- ⊕ Z Bohinja navzgor, Veseli planšarji
- ⊕ Kekčeva pesem, Danica Naraločnik in Orkester RTV Ljubljana
- ⊕ Planinska (V hribih se dela dan), MPZ Barje
- ⊕ Vrh kamniških planin, Ansambel Janeza Goršiča
- ⊕ Cvetje v jeseni, Miha Dovžan
- ⊕ Na planincih sončece sije, OPZ OŠ Šiška
- ⊕ Zapijte rogovi, Veseli planšarji
- ⊕ B-mashina, Siddhartha
- ⊕ Planinska roža, Logaški oktet

- ⊕ Tri planike, Ansambel Borisa Kovačiča
- ⊕ Hči planin, Urša & PR

Zvočni posnetki živalskih glasov: divji petelin, planinski orel, planinska kavka, svizec, gams, kozorog, rušavec.
Posnel: dr. Tomi Triler, Slovenski arhiv živalskih zvokov, Prirodoslovni muzej Slovenije

Zvočni posnetek nevihte: Sašo Kalan, Zavod Sanolab

LITERATURA:

- ⊕ Strojín, Tone: Zgodovina slovenskega planinstva: Slovenska planinska organizacija 1893–1948–2003. Radovljica: Didakta, 2009.
- ⊕ Več avtorjev: Stoletje v gorah, Ljubljana: Cankarjeva založba, 1992.
- ⊕ Več avtorjev: Planinski zbornik: Ob 110-letnici Slovenskega planinskega društva in Planinske zveze Slovenije. Ljubljana: PZS, 2003.
- ⊕ Več avtorjev: Planinski terminološki slovar. Ljubljana: ZRC SAZU, 2002.
- ⊕ Več avtorjev: Vodniški učbenik. Ljubljana: PZS, 2006.
- ⊕ Več avtorjev: Planinska šola. Ljubljana: PZS, 2005.
- ⊕ Več avtorjev: Narava v gorskem svetu. Ljubljana: PZS, 2006.
- ⊕ Malešič, France: Spomin in opomin gora: Kronika smrtnih nesreč v slovenskih gorah. Radovljica: Didakta, 2005.
- ⊕ Planinski vestniki

PRISPEVKI AVTORJEV ZA POSAMEZNE SKLOPE STALNE RAZSTAVE, 2009:

- ⊕ Erhatič Širnik, Romana: Živalstvo v gorskem svetu
- ⊕ Gradnik, Elizabeta: Slovenska planinska zgodovina
- ⊕ Herlec, Uroš: Gore v geološki zgodovini Slovenije
- ⊕ Klinar, Stanko: Češka podružnica Slovenskega planinskega društva; Britanci in slovenske gore; Prve navedbe slovenskih gora
- ⊕ Koželj Stepic, Marinka: Prostovoljno vodništvo in izobraževanje
- ⊕ Kuzman, Uroš: Mladinska komisija PZS
- ⊕ Malešič, France: Nesreče v slovenskih gorah
- ⊕ Mihelič, Jože: Varstvo gorskega sveta
- ⊕ Praprotnik, Nada: Prvi obiskovalci in raziskovalci slovenskih gora; Rastlinstvo v gorskem svetu in rastlinski pasovi
- ⊕ Šerkezi, Matjaž: Zgodovina alpinizma doma in v svetu
- ⊕ Škarja, Tone: Slovenci prvi v tujih gorah (od Valentina Staniča do podvigov v svetovnih gorstvih)
- ⊕ Škerbinek, Danilo: Pomembnejši fragmenti iz zgodovine gorskega reševanja na Slovenskem
- ⊕ Štular, Natalija: Pravljični svet gora; Triglav – gora, mit, simbol
- ⊕ Tomše, Tone: Organiziranost in razvejanost slovenskega planinstva
- ⊕ Velkavrh, Andrej: Vreme v gorah
- ⊕ Zorn, Matija in Komac, Blaž: Raznolikost slovenske gorske in sredogorske pokrajine

KOLOFON

Priprava razstave in vsebin: Gornjesavski muzej Jesenice, Triglavski narodni park in Planinska zveza Slovenije

Skupina za vsebino: Irena Lačen Benedičič (Gornjesavski muzej Jesenice), Janez Bizjak (Triglavski narodni park), Aleš Arih, Tone Tomše (Planinska zveza Slovenije)

Avtorici – kustosinji razstave: Elizabeta Gradnik, Natalija Štular (Gornjesavski muzej Jesenice)

Scenska postavitvev in oblikovanje razstave: Sonja Ifko (Fakulteta za arhitekturo)

Sodelavca: Ivan Ilič (grafično oblikovanje), Petra Stojšavljevič (oblikovanje)

Uvodni film »Svetlobe gora«

Film so po besedilu dr. Matjaža Kmecla oblikovali: direktor fotografije Janez Kališnik, avtor glasbe Aldo Kumar, scenarij in režija Igor Likar, producent ARS MEDIA, d. o. o.

Konserviranje in restavriranje predmetov: Marko Mirtič, Staš Beton (Gornjesavski muzej Jesenice), Dolfe Urbanc, restavriranje maket Češke kočice in pastirske bajte Boštjan Roškar (Pokrajinski muzej Ptuj - Ormož)

Obdelava fotografskega gradiva: Silvo Kokalj (Gornjesavski muzej Jesenice), Dat Con, Rosje oblikovanje

Risbe: Danilo in Iza Cedilnik

Izvedba: Scenska oprema Lesnina MG oprema, avdiovizualna oprema Dat Con, grafična oprema Rosje oblikovanje

Pri pripravi vsebine so sodelovali:

Janez Bizjak, Matjaž Deržaj, Romana Erhatic Širnik, Uroš Herlec, Stanko Klinar, Blaž Komac, Marinka Koželj Stepic, France Malešič, Jože Mihelič, Borut Peršolja, Nada Praprotnik, Marjan Raztresen, Franci Savenc, Matjaž Šerkezi, Tone Škarja, Danilo Škerbinek, Martin Šolar, Tone Tomše, Andrej Velkavrh, Matija Zorn

Fotografsko gradivo so prispevali:

Matjaž Andolšek, Stipe Božič, Blaž Budja, Tomo Česen, Aleksander Čufar, Jože Dobnik, Franci Ferjan, Urban Golob, Klemen Gričar, Vladimir Habjan, Marko Pogačnik, Dušan Polajnar, Ernest Preglav, Martin Prskalo, Nanika Ribič, Peter Skoberne, Peter Skvarča, Planinska zveza Slovenije, slovenska planinska društva, Tone Škarja, Danilo Škerbinek, Martin Šolar, France Urbanija, Grega Vida, Dorko Zupan, Tone Wraber, Joco Žnidaršič; vključili smo tudi gradivo iz Triglavske muzejske zbirke

Filmsko gradivo so prispevali:

Slovenski filmski arhiv pri Arhivu Republike Slovenije, Rotija Badjura, Gorsko reševalna zveza Slovenije, Viki Grošelj, Primož Hladnik, Davorin Karničar, Dušica Kunaver, Matej Ravnik

Reprodukcije umetniških del so posredovali:

Vojko Čeligoj, Janja Dujc, Matjaž Deržaj, Dolenjski muzej Novo mesto, Gorenjski muzej, Moderna galerija Ljubljana, Narodna galerija Ljubljana, Umetnostna galerija Maribor, Narodni muzej Slovenije, Planinsko društvo Snežnik Ilirska Bistrica, Miha Potočnik, Matej Ravnik, Tina Renko, Igor Smolej, Maja Šubic

Zahvaljujemo se vsem, ki so na kakršen koli način pomagali pri nastajanju Slovenskega planinskega muzeja.

Spletni katalog

Besedila: Natalija Štular, Elizabeta Gradnik, Irena Lačen Benedičič

Fotografije: Silvo Kokalj, arhiv GMJ - SPM

Obdelava gradiva: Silvo Kokalj, Katja Žvan

Uredila: Irena Lačen Benedičič

Avqust 2011